

Aan: College van Burgemeester en Wethouders

Betreft: Evaluatie en Advies over opvang jonge vluchtelingen Panovenweg, Rekken (AMV)

Datum: 2 april 2025

Geacht College,

Op 13 mei 2025 is het anderhalf jaar geleden dat de opvang voor 44 jonge vluchtelingen in het jeugdzorggebouw aan de Panovenweg in Rekken geopend werd. Zoals afgesproken, ligt er op dat moment een besluit voor over verlenging van de opvang voor een periode van 10 jaar en mogelijke uitbreiding naar 50-80 opvangplaatsen.

De afgelopen anderhalf jaar hebben wij als beheergroep – bestaande uit COA, gemeente, politie, Trajectum, Tactus en vertegenwoordigers van omwonenden, aangedragen door DCR, buurtvereniging De Kolonie en belangengemeenschap HoLa – constructief samengewerkt onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. Ons uitgangspunt was steeds het creëren van een veilige en prettige leefomgeving voor zowel de jonge vluchtelingen als de buurtbewoners.

Door de gesprekken is er veel meer inzicht gekomen bij alle partijen hoe we hier vanuit verschillende standpunten naar kijken. Scherpe opmerkingen over en weer kwamen vooral voort uit zorg: zorg voor de jongeren (zowel de tijdelijke bewoners als ook de jeugd in Rekken), zorgen om de veiligheid, zorg voor de leefbaarheid etc. Dit leverde mooie activiteiten op, samenwerkingen, artikelen voor de nieuwsbrief etc. Daarnaast is er de hoop op positieve effecten voor de lange termijn voor Rekken als dorp, ook wanneer het COA er (wellicht) niet meer is. Denk aan (verkeers)veiligheid, bestaanszekerheid voor verenigingen, activiteiten voor de Rekkense jeugd.

Met het oog op uw besluitvorming delen wij hierbij onze bevindingen, aanbevelingen en aandachtspunten.

Advies en aandachtspunten liggen op het terrein van:

- 1. Veiligheid en leefbaarheid**
- 2. Draagvlak en communicatie**
- 3. Toekomst van de opvang**
- 4. Handhaving en toezicht**
- 5. Beheermaatregelen en convenant**

Door de samenstelling van de beheergroep is het alleen mogelijk om advies voor de toekomst te geven, met soms tegenstrijdige argumenten. De leden van de beheergroep

hebben hun advies en aandachtspunten afzonderlijk op papier gezet; zie hiervoor de bijlagen.

Leest u vooral ook de notulen terug van onze bijeenkomsten. Deze geven naast de risicoanalyse, het beheerplan, monitoring door middel van Excelsheets en evaluatie (inclusief de rapportages van de 0-meting en 1-meting) een beter beeld. Deels zijn de besproken onderwerpen terug te lezen in de nieuwsbrieven. Cijfers alleen vertellen een deel van het verhaal. Alles ligt genuanceerder dan tabellen en kruisjes doen vermoeden.

De beheergroep waardeert de samenwerking van de afgelopen anderhalf jaar en ziet zowel successen als verbeterpunten. Wij vragen u om in uw besluit rekening te houden met zowel de objectieve feiten als de gevoelens en zorgen in de buurt.

Wij wensen u veel wijsheid bij het maken van een afgewogen beslissing voor de toekomst van iedereen in Rekken, voor zowel vaste als tijdelijke bewoners.

Met vriendelijke groet,

Namens de Beheergroep AMV-opvang Rekken,

Linda Commandeur, onafhankelijk voorzitter

NB De brief van de voorzitter en deze brieven van de leden van de beheergroep vormen één geheel.

Bijlage:

Bijlage 1. Leden beheergroep AMV opvang Rekken

Advies en aandachtspunten door de leden van de beheergroep

Leden van de Beheergroep is gevraagd om schriftelijk antwoord te geven op onderstaande vragen, waarna deze meegenomen kunnen worden in het advies.

- Geef minimaal 3 en maximaal 5 adviezen/inzichten die je mee wilt geven in de evaluatie voor de uiteindelijke beslissing van het college. Zorg voor heldere, korte standpunten. Uitleg vertalen we in de vervolgacties/beheermaatregelen.
- Hoe heb jij het proces van de beheergroep deze 1,5 jaar ervaren?
- Wat zouden bovenstaande antwoorden betekenen voor vervolgacties of beheermaatregelen? Zijn er dingen die je niet (meer) wilt? Beschrijf dan hoe het er wel uit ziet.

Deze adviezen en aandachtspunten zijn opgenomen als wezenlijk onderdeel aan dit advies aan het College van Burgemeester & Wethouders. De brief van de voorzitter en deze brieven vormen één geheel.

In volgorde van binnenkomst:

- 2.a Ellen Waarle, mede namens Jacco Postma en Bianca Jansen (COA)
- 2.b Daan van Haarlem en Arjan van Faassen (gemeente)
- 2.c Trajectum
- 2.d Politie
- 2.e Dorpscoöperatie Rekken, Ton Koenderink, Mirjam Beute, Peter van de Vondervoort, Stichting Belangengemeenschap Langelo-Honesch

Geen input ontvangen van Tactus, na meerdere verzoeken.

2 a.

Van: Ellen Waarle, COA

Datum: 26 februari 2025

Mede namens: Jacco Postma en Bianca Jansen

Beste Linda,

Hierbij de gevraagde adviezen vanuit COA zijnde.

Geef minimaal 3 en maximaal 5 adviezen/inzichten die je mee wilt geven in de evaluatie voor de uiteindelijke beslissing van het college. Zorg voor heldere, korte standpunten. Uitleg vertalen we in de vervolgacties/beheermaatregelen.

- COA geeft naar aanleiding van de metingen van bureau BEKE het advies om naast het meten van gevoel van veiligheid m.b.t. leefbaarheid te toetsen aan feitelijkheden.
- COA adviseert om de locatie Rekken open te houden. Er is geen aanleiding van dien aardt om de locatie te sluiten.
- COA ziet geen bezwaren om in de toekomst uit te breiden naar maximaal 80 jongeren. Bij eventuele uitbreiding zal het openbaar vervoer van en naar Rekken/Eibergen/Haaksbergen geïntensiveerd moeten worden op capaciteit.
- COA adviseert om lopende processen, voortvloeiende uit convenant, te continueren en waar nodig te optimaliseren. Te denken aan bijvoorbeeld omwonenden meer inzicht geven rondom COA-werkprocessen.
- Het COA adviseert de gemeente om de huidige verkeerssituatie tussen Rekken en Haaksbergen (Panovenweg/Oldenkotsedijk) te herinrichten op gebied van verkeersveiligheid.

Hoe heb jij het proces van de beheergroep deze 1,5 jaar ervaren?

In algemene zin positief. Op inhoud verschillen de participanten weleens van mening. Hetgeen in een prima open transparante cultuur met elkaar besproken kan worden.

Wat zouden bovenstaande antwoorden betekenen voor vervolgacties of beheermaatregelen? Zijn er dingen die je niet (meer) wilt? Beschrijf dan hoe het er wel uit ziet.

Continueren van huidige systematiek met daarbij de benodigde focus op de elementen die benoemd zijn vanuit 1-meting.

Met vriendelijke groet,

Ellen Waarle

Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)
Directie Opvang & Begeleiding
Regio Midden-Zuid / POA Rekken
Senior Medewerker Ondersteuning (SMO)

2.b

Van: Daan van Haarlem en Arjan van Faassen (gemeente)
Datum: 3 maart 2025

- **Geef minimaal 3 en maximaal 5 adviezen/inzichten die je mee wilt geven in de evaluatie voor de uiteindelijke beslissing van het college. Zorg voor heldere, korte standpunten. Uitleg vertalen we in de vervolgacties/beheermaatregelen.**
 1. De monitoring en feitelijke politiecijfers geven aan dat de incidenten beheersbaar zijn, alsmede de overlast. Met gerichte beheermaatregelen is een uitbreiding naar 80 AMV'ers op locatie Rekken haalbaar en om aan de landelijk opgelegde aantallen voor Berkelland te voldoen ook wenselijk.
 2. Het draagvlak (verder) vergroten door te werken aan wederzijds begrip. Dit kan door nog meer gezamenlijke activiteiten te organiseren en meer en andere communicatiemiddelen in te zetten.
 3. Van verschillende stakeholders hebben we ook de afgelopen 1,5 jaar positief bemoedigende reacties gekregen op de aanwezigheid van de AMV'ers in Rekken, bijvoorbeeld van ISK, Zwembad Rekken en individuele bewoners.

- **Hoe heb jij het proces van de beheergroep deze 1,5 jaar ervaren?**

De overleggen in de beheergroep heeft de gemeente als prettig, constructief en soms indringend ervaren. Elke stakeholder heeft zijn of haar mening open op tafel kunnen leggen en discussies op basis van andere meningen gebeurden op een respectvolle manier. We hielden elkaar scherp. Het bespreken van de ontwikkelingen rondom het AMV Rekken, met alle betrokken partijen, is daarom naar tevredenheid verlopen zoals het vooraf bedoeld was.

- **Wat zouden bovenstaande antwoorden betekenen voor vervolgacties of beheermaatregelen? Zijn er dingen die je niet (meer) wilt? Beschrijf dan hoe het er wel uit ziet.**
 1. Uitbreiding van het aantal AMV'ers in Rekken naar maximaal 80 jongeren voor de resterende periode van 8 jaar.

2. Blijvende aandacht op het gebied van verkeersveiligheid, bijvoorbeeld door controle, opvoeding, voorlichting en lessen.
3. Goede initiatieven moeten geborgd zijn in een structurele aanpak, zoals bijvoorbeeld fiets- en zwemlessen, GGD en GG-Net en sport en spel activiteiten.
4. Meer communicatie en andere communicatiemiddelen inzetten over updates en ontwikkelingen van het AMV in Rekken richting omwonenden (via website DCR, COA, gemeente). Zo kan iedereen lezen hoe COA de jongeren begeleidt in Nederland. Daarnaast directe (face-to-face) communicatie door voorlichtingsbijeenkomsten, aansluitend bij verenigingsactiviteiten, te organiseren.

2.c

Reactie Sandra Oude Engberink, coördinerend begeleider Trajectum

De samenwerking met het COA heb ik altijd als zeer positief ervaren. Dit wijs ik aan de open en transparante communicatie, de belangstelling voor elkaar, de korte lijntjes tussen de portiers (bijvoorbeeld bij bijzonderheden). Het deelnemen aan de beheergroep heeft gemaakt dat er sprake is van een mooie verbinding waarin alles open besproken kon worden, denk aan veiligheid en het gebruik maken van elkaars diensten (fietsen). Er zijn geen incidenten geweest in combinatie met AMW en onze cliënten. Dit is zeker positief en het benoemen waard!

Ik kijk positief terug op de afgelopen anderhalf jaar! Ik hoop dat de samenwerking, vanuit verbinding, zal blijven bestaan en eventueel nog uitgebreid wordt. Ondanks alle zorgen, die voordat het COA onze burens werden, zijn uitgesproken, blik ik terug op een zeer positieve periode waar eenieder die betrokken is, zeer trots op mag zijn. Met name de mensen van het COA.

Samenvatting bestuurlijke rapportage politie overlast gerelateerd aan COA-locatie Rekken

Van de teamchef en operationeel expert van de Politie Eenheid Oost-Nederland, Achterhoek-Oost heeft de burgemeester van de gemeente Berkelland een bestuurlijke rapportage ontvangen over overlast gerelateerd aan de COA-locatie in Rekken. Op deze politiegegevens rust een geheimhoudingsplicht. De verstrekte gegevens uit deze rapportage mogen wel worden gebruikt voor de motivering van een besluit en/of beslissing.

Ten behoeve van de gemeentelijke evaluatie over de COA-locatie in Rekken is een openbare samenvatting gemaakt.

Er is door de politie een overzicht gemaakt van meldingen en/of incidenten die met zekerheid of een zeer sterke waarschijnlijkheid een link hebben met deze COA-locatie of haar bewoners.

De gemeente Berkelland heeft signalen met betrekking tot de COA-locatie in Rekken vanuit de politie ontvangen die betrekking hebben op de volgende bevindingen:

Controle op geen fietsverlichting, diefstal van een fiets, enkele meldingen zoals van belaging en bedreiging en aantal keer over ruzie/onenigheid.

In totaal zijn dit negen bevindingen tijdens de gehele periode van de aanwezigheid van de COA-locatie. De aantallen bevindingen en signalen komen overeen met de vermelde gebeurtenissen in de verslagen van de beheergroep voor de COA-locatie in Rekken. Deze zijn niet anders dan dat wij als gemeente over het algemeen zien in heel Berkelland.

DorpsCoöperatie Rekken
Lotte Roos (voorzitter) en
Diekerweg 6
7157 BC REKKEN

Gemeente Berkelland
Tav College van burgemeester en wethouders
Postbus 200
7270 HA BORCULO

Rekken, 24 maart 2025
Kenmerk: 20250324DCRBW01
Betreft: Advies DCR AMV-opvang Rekken

Geacht college,

Het voornemen van het college is om in mei 2025 om een formeel besluit te nemen over de voortzetting van de opvang van AMV'ers in Rekken. De opties die mogelijk zijn:

1. stopzetten van de opvang,
2. in huidige omvang voortzetten van de opvang of
3. uitbreiding van de opvang naar meer dan 44 tot max. 80 minderjarige vluchtelingen.

Bij opties 2 en 3 wordt gesproken over een verlengen van de voortzetting met 8 jaar. Ter voeding van dit te nemen besluit hebben we als Dorp Coöperatie Rekken (DCR) deze brief opgesteld waarin we ons advies willen meegeven. In de brief reflecteren we op het proces van de beheergroep, adviezen en inzichten t.b.v. de evaluatie en suggesties voor vervolgacties en beheermaatregelen.

Beheergroep

Voor de komst van deze jongeren is een uitgebreid traject vooraf gegaan waarin de gemeente het gesprek is aangegaan met de Rekkense gemeenschap inclusief aangrenzende buurtschappen en nabijgelegen zorgstellingen. Dit om het draagvlak voor een dergelijke voorziening te toetsen en een beeld te krijgen van de geschiktheid van de locatie en uiteindelijk een goede belangenafweging te kunnen maken. Aan de Panovenweg 14 in Rekken wonen sinds 13 oktober 2023 in wisselende samenstelling 44 alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV). Het proces vooraf heeft o.a. geleid tot een samenwerkingsconvenant met daarbij het instellen van een beheergroep.

De beheergroep is samengesteld uit diverse partijen, die vanuit hun eigen achterban, gezamenlijk op een transparante wijze de opvang van 44 AMV'ers afgelopen periode hebben gevolgd. Doel is helder en scherp te krijgen wat voor consequenties en gevolgen deze huidige opvang heeft t.a.v. van veiligheid, leefbaarheid en impact heeft voor de directe omgeving. Met name de veiligheid en leefbaarheid bepalen het draagvlak in de buurt en omgeving. De leden van de beheergroep bestaat o.a. uit leden van de buurt en een afvaardiging van de DCR. Ondanks dat bestuursleden van de DCR niet rechtstreeks aan tafel zaten hebben we op basis van de gesprekken met de afgevaardigde voor de DCR vastgesteld dat deze leden de bijeenkomsten van de beheergroep als constructief en zinvol hebben ervaren. Alle partijen in de beheergroep plegen veel inzet om de juiste zaken op tafel te krijgen, te bespreken om vervolgens goede vervolgstappen te zetten en oplossingen te vinden. Het bespreken van incidenten en

meldingen heeft haar weg in eerste aanleg moeten uitvinden waarbij de communicatie zeker een punt van aandacht was en op momenten nog steeds aandacht vraagt.

Adviezen en inzichten t.b.v. de evaluatie

Er wordt van de beheergroep gevraagd een gezamenlijk advies uit te brengen welke door het college wordt gebruikt om te komen tot een besluit. Echter, in de beheergroep zit eenieder vanuit eigen achterban in het proces en kijkt eenieder vanuit haar/zijn belangen naar deze opvang. Om deze reden lijkt het ons van belang dat in het schrijven het advies aan het college eenieders identiteit en standpunt herkenbaar moet zijn. Dit vanuit het standpunt dat men op de eigen input bevroegd en aangesproken kan worden.

Voor de komst van de AMV-opvang heeft de DCR in samenwerking met een brede werkgroep in 2022 een uitgebreid advies geschreven (bijlage 1). Dit advies is een reactie op het aanvankelijke voornemen van toen om een opvang van 50-80 AMV'ers te realiseren. Op basis van de afgelopen 1,5 jaar en de meest recente informatie uit de evaluatie van Bureau Beke hebben ons inzicht niet veranderd. Gelet op de gevolgen voor de leefomgeving t.a.v. van veiligheid van buurtbewoners, maar daarnaast ook de veiligheid van de AMV'ers blijven we bij ons advies van oktober 2022.

Vervolgacties /beheermaatregelen

De opvang van het afgelopen 1,5 jaar van 44 AMV'ers en de daarbij geleverde aanpak heeft het draagvlak niet vergroot maar min of meer geleid tot een acceptabele berusting. Bij een deel van de inwoners van Rekken is er sprake van draagvlak voor de AMV-opvang in de huidige opzet. Uit de correspondentie en signalen uit de omgeving en hetgeen wat is besproken in onder andere de beheergroep, blijkt dat er een grote groep bewoners is waar niet alle vooroordelen zijn weggenomen en is er bij een deel van de gemeenschap, n.a.v. incidenten, permanent sprake van een gevoel van onveiligheid en is na een kleine draagvlak toename het draagvlak weer afgenomen. Daarnaast blijkt dat een aantal risico's nog niet zijn opgelost (verkeersveiligheid, communicatie, begeleiding). Ook in voortzetting van de huidige omvang van de AMV-opvang is het van belang dat aan oplossingen voor deze risico's wordt gewerkt. Maar we moeten ook constateren dat een aantal risico's niet op te lossen zijn en bij uitbreiding exponentieel kunnen toenemen.

Het is begrijpelijk dat er in een doorstroomlocatie met een relatief kort verblijf geen hechting plaats vindt tussen de AMV'ers en de omgeving. Dat is een werkelijkheid die voor een dorp/ buitengebied meer uitdaging met zich meebrengt dan huisvesting in een stad of stedelijk gebied. De ligging van de locatie, de ruimten in de locatie, de afstanden naar de Haaksbergen en Eibergen maken dat een opschaling kan leiden tot meerdere en grote problemen intern maar ook buiten de locatie zal dit haar weerslag vinden. De culturen, normen en waarden zouden een ongewenste dynamiek kunnen veroorzaken wat de leefomgeving t.a.v. veiligheid intern maar ook extern ernstig kan verstoren. Dit is iets wat we geen van de betrokkenen partijen toewensen.

Een opschaling zal wederom leiden tot de nodige onrust in Rekken. Mede gelet op de langere periode van 8 jaar die nu voor ligt, schatten wij een risico in op de verstoring van verhoudingen tussen de sociale contacten onderling in de gemeenschap als wel met de overheid. De DCR en bewoners van Rekken hebben hun verantwoording in dit dossier geleverd en doen dat nog steeds. Tot op zekere hoogte wil de DCR dit ook blijven leveren. Echter komen we ook in dit stadium tot de constatering, dat het voor ons dorp belangrijk en noodzakelijk is dat wij onze energie en aandacht in kunnen zetten voor andere zaken in ons dorp.

Slotnoot

Wij zijn uiteraard bereid tot een mondelinge toelichting op dit advies. Mocht u deze behoefte hebben of vragen en opmerkingen hebben, dan kunt u zich wenden tot ondergetekenden.

Deze brief versturen wij mede namens onderstaande partijen:

Stichting Belangengemeenschap Langelo-Honesch,
Belangenvereniging de WRH Woeste Rekkense Heide,
Beheergroeplid Miriam Beute,
Beheergroeplid Peter van der Vondervoort,

Namens de DorpsCoöperatie Rekken,

Voorzitter DorpsCoöperatie Rekken
Lotte Roos

Bijlage 1 Advies Brede Werkgroep AMV-opvang Rekken d.d. 7 november 2022

DorpsCoöperatie Rekken
Lotte Roos (voorzitter) en
Brede Werkgroep Rekken en omgeving
Mieke van Aspert -Mos (voorzitter)
Diekerweg 6
7157 BC REKKEN

Gemeente Berkelland
Tav College van burgemeester en wethouders
Postbus 200
7270 HA BORCULO

Rekken, 7 november 2022
Kenmerk: 20221102DCRBW01
Betreft: Advies Brede Werkgroep AMV-opvang Rekken

Geacht college,

Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) heeft het voornemen een zogenaamde Proces Opvang Locatie voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers) te realiseren in het gebouw aan de Panovenweg 14 te Rekken. Zij heeft in dit kader op 14 april 2022 een formeel verzoek gedaan aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Berkelland. Voor uw college aanleiding om in gesprek te gaan met de inwoners uit Rekken en aangrenzende buurtschappen en de nabijgelegen zorginstellingen. Dit om het draagvlak voor een dergelijke voorziening te toetsen, een beeld te krijgen van de geschiktheid van de locatie en uiteindelijk een goede belangenafweging te kunnen maken. U heeft het voornemen medio november 2022 een formeel besluit te nemen over het verzoek van COA. Ter voeding van dit besluit ontvangt u dit advies van de "Brede Werkgroep AMV-opvang Rekken en omgeving". Namens de Brede Werkgroep wil ik u hartelijk danken voor de gelegenheid tot het uitbrengen van dit advies en de geboden faciliteiten in dit kader.

Inzet Brede Werkgroep

De "Brede Werkgroep" is ontstaan naar aanleiding van een open uitnodiging van de DorpsCoöperatie Rekken (DCR). Op basis van deze uitnodiging hebben circa 15 tot 20 inwoners zich aangemeld. Dit om mee te praten en denken over het voorgenomen initiatief van het COA en gezamenlijk te bouwen aan een advies voor het college van burgemeester en wethouders. De werkgroepleden zijn woonachtig in de Kolonie, elders in Rekken of in omliggende buurtschappen. Het zijn betrokken inwoners die individueel een verschillend beeld hebben bij het initiatief van het COA. En tegelijkertijd collectief een verantwoordelijkheid voelen om zorgen, kansen en aandachtspunten vanuit de lokale gemeenschap op te halen en goed over te brengen aan uw college en de gemeenteraad. De kracht van dit advies is dat het tot stand is gekomen op basis van deze verschillende perspectieven en gemeenschappelijke betrokkenheid.

De leden van de Brede Werkgroep hebben de afgelopen maanden een forse inspanning geleverd om de benodigde input te vergaren. Te beginnen met het werk dat de Werkgroep "De Kolonie" heeft verricht. Het onderzoeksrapport dat zij heeft opgeleverd, is meegenomen in dit advies (en als bijlage bijgevoegd). Diverse leden van deze Werkgroep maken onderdeel uit van de Brede Werkgroep. De

Brede Werkgroep heeft uitgebreid literatuuronderzoek verricht, informatie ingewonnen in de Rekkense samenleving (en omgeving), deelgenomen aan overleggen ten behoeve van de gemeentelijke omgevingsanalyse, locatie Panovenweg 14 bezocht en overleg gehad met gemeente en het COA. Tevens worden andere opvanglocaties in het land bezocht. Al deze processtappen hebben relevante inzichten en informatie opgeleverd. Deze inzichten zijn tijdens vier plenaire bijeenkomsten van de Werkgroep besproken en vervolgens verwerkt in dit advies.¹

Advies Brede Werkgroep

De huidige situatie in Ter Apel is schrijnend en mensonterend. We kijken met plaatsvervangende schaamte naar hoe het Rijk deze situatie heeft laten ontstaan en het onvermogen om goede opvang voor vluchtelingen en asielzoekers te organiseren. De Brede Werkgroep onderschrijft het belang van een spoedige oplossing voor de ontstane problematiek en de realisatie van voldoende, goede opvangcapaciteit voor vluchtelingen en asielzoekers (waaronder AMV'ers) in ons land. Rekken en omgeving loopt daarbij niet weg voor haar verantwoordelijkheid. We zijn een solidaire en sociale gemeenschap, met "noaberschap" in ons DNA. We kijken om naar elkaar en helpen een ander. Wij staan open om een bijdrage te leveren aan het opvangvraagstuk, maar dan wel op een wijze die past bij de aard en omvang van Rekken in het algemeen en de karakteristieken van de beoogde locatie in het bijzonder. We hechten waarde aan een gebalanceerde afweging van belangen van (direct)omwonenden en de doelgroep AMV'ers. Met deze insteek is dit advies tot stand gekomen.

Wij constateren dat er geen draagvlak is voor de beoogde vorm van opvang aan de Panovenweg 14 te Rekken. Deze constatering is gestoeld op de uitkomsten van de enquête van Werkgroep De Kolonie en de verdiepende gesprekken in de Brede Werkgroep. Daarbij merken we op dat enkele leden van de Brede Werkgroep tijdens deze gesprekken hebben uitgesproken te allen tijde een vorm van opvang op de beoogde locatie te ondersteunen. Dit gelet op de urgentie en inhumane omstandigheden in Ter Apel. Tegelijkertijd zijn er meerdere werkgroepleden die grote zorgen hebben bij elke vorm van opvang op de beoogde locatie. Ondanks dit verschil van inzicht is op een constructieve wijze samengewerkt en gesproken en is de Brede Werkgroep tot haar advies gekomen.

Ter onderbouwing van de conclusie "geen draagvlak" zijn in dit schrijven verscheidene zorgen en aandachtspunten genoemd. Tegelijkertijd zien we mogelijkheden voor alternatieve varianten. Vormen van opvang waarbij menselijke maat, kwaliteit en lange termijn denken centraal staan. Opvangvormen die tevens beter passen bij de aard en omvang van Rekken en omgeving. We stellen dan ook voor nader onderzoek te doen naar het draagvlak voor een vorm van opvang die de veiligheid en welzijn van omwonenden borgt en optimale aandacht en zorg voor AMV'ers (of een andere doelgroep) garandeert. Een dergelijk onderzoek moet zorgvuldig worden uitgevoerd, maar hoeft tegelijkertijd niet veel tijd in beslag te nemen. We hebben immers als Brede Werkgroep veel kennis en kunde opgebouwd de afgelopen periode en kunnen snel schakelen.

Het succes van voorgenemd onderzoek valt of staat bij een flexibele, oplossingsgerichte houding van alle betrokkenen; inwoners, gemeente en het COA. En de bereidheid om soms buiten de gebaande paden te treden. We ervaren in het gesprek met het COA dat dit voor haar een spanningsveld oplevert. Het COA werkt volgens een vast stramien, met snelheid, massa en financiën als leidende principes. Dit al dan niet opgelegd door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Een opvangvoorziening moet wat de organisatie betreft aan een bepaalde omvang voldoen en voor een bepaalde periode worden

¹ Van elke bijeenkomst is een korte weergave gegeven op de website van Belangenvereniging Rekken/ DCR geplaatst (<https://www.info-rekken.nl/amv-opvang>).

gerealiseerd, wil het financieel “uitkunnen”. We missen in deze aanpak het langetermijnperspectief: langjarig door de omgeving gedragen voorzieningen, gericht op een optimale zorg en integratie van “nieuwe Nederlanders” en behoud van veiligheid en leefbaarheid van omwonenden. We doen vanuit dit perspectief op deze plek een oproep tot maatwerk. Juist met maatwerk gaan we in dit land het opvangvraagstuk oplossen. We adviseren college en raad om haar politieke lijnen te benutten om (eventueel via de VNG) dit signaal breder uit te dragen. Met als gewenst effect dat het COA de tools en de middelen in handen krijgt om met de Rekkense gemeenschap (en omgeving) en de gemeente tot een passende opvangvoorziening te komen in de gemeente Berkelland.

In het resterende deel van dit memo gaan wij in op het initiatief van het COA en markeren we zorgen, kansen en aandachtspunten. Dit ter onderbouwing van ons advies aan uw college. Tot slot gaan we in op het vervolgproces.

Opvangvorm, duur en locatie

Het verzoek van het COA ziet toe op realisatie van een “POA” voor circa 50 tot 80 AMV’ers. Dit voor een periode van 10 jaar. De doelgroep van de voorziening betreft alleenstaande jongeren in de leeftijd van 15 tot 18 jaar. Deze jongeren zijn in afwachting van de uitkomst van hun asielprocedure. Normaliter verblijven de AMV’ers circa 7 tot 10 weken in een POA. Inmiddels is de wachttijd opgelopen naar 6 tot 12 maanden. Na het verkrijgen van een verblijfstatus verhuizen de AMV’ers naar een kleinschalige woonvoorziening van Nidos. Jongeren die geen verblijfsvergunning ontvangen, worden ondergebracht in een kleinschalige woonvoorziening van het COA.

De locatie Panovenweg 14 is eigendom van twee private investeerders. Het gebouw is tezamen met Panovenweg 14a door hen aangekocht in 2020 voor een bedrag van € 875.000,-. Het vastgoedobject meet een grondoppervlak 3.310 m² en een bruto vloeroppervlak van 1.885 m². De accommodatie bestaat uit vier gelijke compartimenten. Elk met diverse slaapvertrekken en gemeenschappelijke en algemene ruimten. De accommodatie is decentraal c.q. landelijk gelegen, op circa 500 meter van de grens tussen Nederland en Duitsland. Dichtstbijzijnde kernen zijn Rekken (circa 3,5 kilometer), Haaksbergen (centrum op circa 5 kilometer) en Eibergen (centrum op circa 10 kilometer). De bereikbaarheid van de locatie met het openbaar vervoer is beperkt. Er rijdt doordeweeks een buurtbus met 8 zitplaatsen tot ongeveer 19:00 uur, met een halte in de directe omgeving van de beoogde locatie. In de avonden en weekenden zijn inwoners aangewezen op de belbus. Er is een beperkt aantal voorzieningen in de directe omgeving van de locatie. Voor onder andere de dagelijkse boodschappen en medische voorzieningen zijn inwoners aangewezen op Haaksbergen. In Rekken zijn verscheidene sportvoorzieningen en culturele verenigingen en worden enkele welzijnsactiviteiten georganiseerd.

We hebben onderzoek gedaan naar soortgelijke opvangvoorzieningen elders in het land. Dit om de ervaringen met deze voorzieningen in kaart te kunnen brengen. Onze analyse wijst uit dat er geen soortgelijke accommodaties in ons land zijn gesitueerd. De Rekkense locatie is uniek evenals de aard en opzet van de door het COA beoogde opvangvoorziening. Andere opvanglocaties hebben een kortcyclisch karakter (tijdelijk/nood) en nergens is er een dergelijke grote groep AMV’ers alleen (dus niet in combinatie met andere opvangvormen) gehuisvest. We begeven ons dus op onontgonnen terrein. Dit maakt dat we op voorhand moeite hebben met de voorgestelde termijn van tien jaar. We kunnen de lange termijn effecten van een dergelijke voorziening niet overzien. Dit geldt in onze beleving ook voor de gemeente Berkelland en het COA.

De doelgroep “alleenstaande minderjarige vreemdelingen”

Een kwetsbare doelgroep

De doelgroep “Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen” (AMV’ers) betreft een complexe en kwetsbare doelgroep binnen de asielketen. Het zijn kinderen die huis en haard hebben verlaten vanwege een onveilige situatie in het thuisland of in de zoektocht naar een beter leven. Dit laatste al dan niet gedwongen door ouders en familie. Van alleenstaande minderjarige vreemdelingen wordt verwacht dat zij zich in een nieuwe omgeving en cultuur een nieuwe taal aanleren, nieuwe vriendschappen aangaan, zich naar volwassenheid ontwikkelen, omgaan met stress en eventuele (psycho)traumatische ervaringen verwerken. Ook moeten alleenstaande minderjarige vreemdelingen omgaan met onzekerheid over hun toekomstperspectief en in bepaalde gevallen ook met ingrijpende, negatieve beslissingen over hun verblijfsstatus. Dit alles in afwezigheid van hun ouders, terwijl de kinderen wel vaak de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de (achtergebleven) familie ervaren. Dit maakt alleenstaande minderjarige vreemdelingen kwetsbaar en vraagt om extra bescherming voor en goede begeleiding van deze doelgroep.²

Goede begeleiding en huisvesting essentieel

Bij het uitblijven van een dergelijke begeleiding is de kans groot dat de kinderen ongewenst gedrag gaan vertonen. Ook traumatische ervaringen en stress kunnen resulteren in dergelijk gedrag. Een goede opvangvoorziening, gericht op het creëren van een veilige en geborgen “thuisituatie”, kan bijdragen aan het welzijn en de gezondheid van de kinderen. Er zijn het afgelopen decennium meerdere studies en onderzoeken verricht naar opvangvoorzieningen voor AMV’ers. Deze onderzoeken wijzen uit dat de omvang van een opvanglocatie effect heeft op het welbevinden van de AMV’ers. Al in 2013 deed het “Kinderrechtencollectief” (Defence for Children, UNICEF Nederland en VWN) een oproep om af te stappen van grootschalige opvang voor AMV’ers. Dergelijke opvang kan een bron van problematiek vormen: een negatieve sfeer, relatief veel misbruik van drank en drugs, en bovendien veel kinderen met psychische klachten ten gevolge van hun onduidelijke toekomstperspectief. Het Kindercollectief stelt dat grootschalige opvanglocaties schadelijk zijn voor de emotionele ontwikkeling van kinderen en dat kleinere locaties door hun grotere flexibiliteit beter tegemoetkomen aan de individuele behoeften van AMV’ers.³ Een oproep die zij in 2016 verder heeft onderbouwd met aanvullend onderzoek naar ideale groeps grootte voor de opvang van deze doelgroep. Voor haar onderzoek naar het welzijn van AMV’ers en het beleid daarvoor vroeg onderzoeker Riemersma aan professionals wat zij beschouwen als de ideale groeps grootte voor de opvang van AMV’ers. De respondenten noemden aantallen tussen de 4 en de 12. Kleinschalige woonvoorzieningen, waar 24 uur per dag een volwassene aanwezig is, bieden volgens de geïnterviewde experts ruimte voor individuele aandacht (maatwerk), ondersteuning, huiselijkheid en het opbouwen van een relatie tussen professional en jongere. De diverse studies en evaluaties hebben geleid tot een aanpassing in het opvangmodel: AMV’ers met en zonder een verblijfstatus worden anno 2022 zoveel mogelijk in kleinschalige wooneenheden (circa 20 jongeren) opgevangen.

Veiligheid

AMV’ers hebben een negatief imago. Regelmatig komt deze groep jongeren in de publiciteit vanwege het veroorzaken van overlast, criminele activiteiten of geweldspleging. Dit beeld levert bij voorbaat bij elke ontwikkeling van een opvangvoorziening voor AMV’ers vragen of zorgen op bij omwonenden. Dit beeld wordt bevestigd in het onderzoeksrapport van Werkgroep “De Kolonie”. Circa 80% van de

² Bron: Toetsingskader “Verantwoorde opvang en begeleiding van AMV”.

³ Bron: Evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

respondenten (totaal ongeveer 200 mensen) van een uitgevoerde enquête geeft aan “overlast” te verwachten bij realisatie van een AMV-opvang in de buurt. Met overigens een mooie uitdieping van de definitie van overlast. Circa 75% van de respondenten verwacht te maken te krijgen met (een toename van) criminaliteit als gevolg van de komst van een AMV-opvang.⁴ De werkgroep is dieper in het onderwerp “Veiligheid” gedoken om deze zorgen te staven dan wel ontkrachten met feiten. In de bijlage “Literatuuronderzoek” vindt u hiervan het resultaat. Met name het recente rapport van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum over dit onderwerp op een deelaspect van veiligheid was lezenswaardig⁵. In het rapport wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Incidenten: dat zijn de overtredingen/incidenten die het COA geregistreerd heeft. Het gaat dan om incidenten op/in de locaties van de COA met betrekking tot agressie en geweld tegen personen (fysiek; verbaal en non-verbaal); verbale suïcidedreiging of zelfdestructieve acties.
- Misdrijven: de zaken die zijn gemeld c.q. aangifte van gedaan is bij de politie. Vrijwel altijd leiden deze tot een veroordeling (zaken waar de rechter uitspraak over gedaan heeft.)

Het COA registreert voorkomende incidenten. In de jaren 2017-2021 werden er respectievelijk 4.870, 5.165, 6.315 en 5.920 incidenten geregistreerd. De categorie overtredingen van de huisregels is hierbij buiten beschouwing gelaten. Dit vanwege de aard van deze overtredingen; geen verstoring openbare orde of strafbaar feit. Hoewel het relatieve aandeel sterk is afgenomen in de rapportageperiode (van 38% in 2017 tot 24% in 2021), is het opvallend dat bij bijna een kwart van de incidenten jongeren betrokken zijn die op AMV-locaties verblijven. Dit terwijl slechts 2% van de gemiddelde bezetting in 2021 voor rekening van deze opvangvorm kwam. Bij een gemiddelde bezetting AMV per jaar van 525 geeft dit een gemiddelde registratie van 2,8 incident per AMV’er per jaar. Het merendeel van de incidenten in 2021 heeft betrekking op verbale agressie en geweld tegen personen (42%) of fysieke vormen van agressie en geweld tegen personen (31%).

Op het vlak van misdrijven de volgende constatering voor het jaar 2021:

- Het merendeel van de misdrijfplegers was man (87%).
- Van de 580 AMV’ers die verdacht werden woonden circa 525 personen op een COA-locatie. Dit resulteert in verhouding misdrijf versus aantal AMV’ers van 1,1.
- Opvallend is dat 15% van de van een misdrijf verdachte asielzoekers bewoners van AMV-locaties betrof. Dit terwijl deze doelgroep slechts 2% van de gemiddelde asielbezetting in dat jaar vertegenwoordigde. Hieruit blijkt dat de groep AMV sterk was vertegenwoordigd in de groep asielzoekers die verdacht werd van misdrijven.
- Het grootste deel van de misdrijven had betrekking op vermogensdelicten (68%). Gewelddelicten (circa 13%) en vernielingen/openbare orde aangelegenheid (circa 10%) completeren de top drie.
- Wat het aantal misdrijven betreft: er kan worden vastgesteld uit eerdere duidingsrapporten dat gemiddeld 84% van de geregistreeerde misdrijven buiten een COA-locatie plaatsvindt. De cijfers van 2021 zijn overigens onbekend.⁶

De literatuurstudie wijst uit dat het merendeel van incidenten binnen een COA-locatie plaatsvindt. Dit in tegenstelling tot misdrijven die vaak buiten een dergelijke locatie worden gepleegd. Voor het voorkomen en managen van incidenten zijn de medewerkers van COA verantwoordelijk. Zij en andere

4 Bron: Onderzoeksrapport “Draagvlak POL-AMV de Kolonie” (augustus 2022)

5 Bron: “Cahier 2022-6, Incidenten en misdrijven door COA-bewoners 2017-2021”.

6 Bron: Ateno-tk-bijlage-eindrapport-duiding-incidentenoverzicht, Paraaf 4.3 blz. 72

bewoners van een opvangvoorziening ondervinden de directe gevolgen van incidenten. Een vertaling naar de mogelijke opvangvoorziening in Rekken resulteert in 224 incidenten en 88 misdrijven op jaarbasis. Dit is een theoretische benadering van de werkelijkheid. De praktijk wijst ongetwijfeld anders uit. Het geeft echter wel een gevoel bij of indicatie van de impact van incidenten en misdrijven: op de AMV'ers zelf, de medewerkers van COA en omwonenden. Ter vergelijking: in de gehele gemeente Berkelland zijn er in 2021 1.003 misdrijven geregistreerd, in Rekken-kern 4 misdrijven en Rekken "buitengebied" 67 misdrijven.⁷ Het is overigens de vraag welk aandeel van het aantal misdrijven Rekken buitengebied toe te schrijven is aan de cliënten van Tactus en Trajectum en welk "type" misdrijf het betreft. Het lijkt erop dat de definitie "misdrijf" vanuit de gebruikte bron "Berkelland in cijfers" een breed scala aan categorieën betreft.⁸ Het is niet uit te sluiten dat bij de registratie van het aantal van de van een misdrijf verdachte AMV'ers een andere definitie is gehanteerd.

Tot slot is onderzocht of kleinere groepen AMV'ers of een andere samenstelling van groepen effect heeft op het aantal incidenten en misdrijven. Uit de beschikbare cijfers is daar niet een precies getalsmatig overzicht van te krijgen. Maar al lezend komt daar best een duidelijk beeld naar voren:

- Jongens zijn vaker verantwoordelijk voor incidenten en misdrijven,
- AMV'ers die geen kans op een verblijfsvergunning hebben zijn vaker verantwoordelijk voor incidenten en misdrijven.
- AMV'ers uit "veilige" landen zijn vaker dan andere AMV'ers verantwoordelijk voor incidenten en misdrijven.

In kleinere AMV-locaties van het NIDOS verblijven geen jongeren uit veilige landen. Ook wonen hier geen jongeren zonder verblijfsstatus. Daarmee is aannemelijk dat het aantal incidenten en misdrijven naar rato een stuk lager is. In de kleinschalige opvang van het COA verblijven ook jongeren waarvoor de kans op een verblijfsvergunning erg klein is. Deze jongeren hebben hierdoor minder perspectief. Dit is terug te zien in de incidenten- en misdrijfcijfers. Wel is de groepsgrootte (16-20 jongeren) in verhouding met een POA een stuk kleiner. Dit wordt door de jongeren als prettig ervaren.

Zorgen, kansen en aandachtspunten

1. **Kleinschalige voorziening past beter.** De beoogde opvangvoorziening in Rekken moet plaats gaan bieden aan 50 tot 80 AMV'ers. Dit aantal ligt fors hoger dan de hiervoor genoemde 20 jongeren in een kleinschalige wooneenheid. Het COA geeft aan dat kleinschalige opvang enkel is voorbehouden voor jongeren die hun asielprocedure hebben doorlopen. Daarbij merkt zij op dat zij de financiële middelen vanuit het Rijk zo verantwoord mogelijk moet inzetten. Dit en de hoge nood in de opvangketen bepalen de richtlijn van 50 tot 80 jongeren per POA. Het COA geeft verder aan dat de POA een tijdelijke opvanglocatie betreft. Het streven is de jongeren zo snel mogelijk in reguliere, kleinschalige opvanglocaties te huisvesten.

Wij hebben zorgen over de omvang van de beoogde voorziening. Het is onduidelijk op welke termijn de verblijfsperiode van AMV'ers in de POA teruggebracht kan worden naar de oorspronkelijke 7 tot 10 weken. Dit betekent dat AMV'ers langer dan gebruikelijk in de POA verblijven. Ook AMV'ers met perspectief. Dit maakt ons inziens dat ook de huisvesting en begeleiding aan andere standaarden moet voldoen. We pleiten ervoor de jongeren een gelijke behandeling te geven als AMV'ers die de

⁷ Bron: <https://berkelland.incijfers.nl>

⁸ Ook voedselveiligheid, Horizontale fraude, Cybercrime, Bestrijdingsmiddelen, Mest, Bodem, Verkeersongeval

asielprocedure hebben doorlopen: kleinschalige huisvesting, maatwerk in begeleiding, minder jongeren per begeleider. Dit geeft ons inziens een grotere kans op een goede integratie in onze samenleving (lange termijn belang) en een verkleining van het risico van ongewenst gedrag en incidenten en misdrijven in de voorziening en directe omgeving (kort termijn belang). Vanuit dit perspectief achten wij een opvang van circa 20 jongeren beter passend. Dit in lijn met de aanbevelingen vanuit de eerder aangedragen onderzoeken en literatuur. En ook passend bij de uitspraak van COA dat 85-90% van de AMV'ers die in Nederland komen "kansrijk" zijn voor een verblijfsvergunning. Investeer direct in deze mensen, ongeacht of ze wel of niet in de asielprocedure zitten.

De accommodatie aan de Panovenweg 14 heeft in de huidige opzet een capaciteit van 44 plekken. Huisvesting van circa 20 jongeren heeft tot gevolg dat een deel van de capaciteit onbenut blijft. Wij staan open voor onderzoek naar de inzet van (een deel van) deze capaciteit voor huisvesting van gezinnen.

2. **"Absorptievermogen" locatie voor deze doelgroep beperkt.** Het bezoek aan het gebouw aan de Panovenweg heeft inzicht gegeven in de geschiktheid van het pand voor de beoogde opvang van AMV'ers. Indruk van de Werkgroep is dat het pand in de basis goed geschikt is voor vormen van kleinschalige opvang (enkele aandachtspunten daargelaten). Dit anders dan de omvang het voorgenen initiatief van COA. Belangrijk bij de uiteindelijke afweging over het al dan niet faciliteren van een POA in Rekken is het "absorptievermogen" van de locatie. Een populatie van 50 tot 80 AMV'ers in een perifere locatie roept de vraag op of de locatie en omgeving hierop zijn toegerust en voor een dergelijke opvang geschikt zijn. Wij vinden van niet. Ons beeld is dat een dergelijke opvangfaciliteit beter past in een stedelijke(r) omgeving. De huidige opzet en omvang van de beoogde voorziening sluit wat ons betreft niet goed aan op directe omgeving:
 - Het is aannemelijk dat een opvangvoorziening voor AMV'ers leidt tot een toename van overlast, incidenten en misdrijven (zie ook de passage over "Veiligheid" eerder in dit advies). Door de decentrale ligging en lage bevolkingsdichtheid is de "sociale controle" beperkt en het toezicht op de openbare orde anders vormgegeven dan in grotere kernen. Een kleinere opvanglocatie is overzichtelijker en kan de kennismaking en bekendheid tussen AMV'ers en omwonenden bevorderen.
 - In de directe omgeving van de beoogde opvangvoorziening zijn accommodaties van zorginstellingen Tactus en Trajectum gesitueerd. De locatie is daarmee geen "doorsnee" locatie. De zorgvoorzieningen hebben deels een gesloten karakter. Dit neemt niet weg dat de directe omgeving al de nodige overlast en criminaliteit ervaart van de "bewoners" van deze instellingen. Dit lijkt ook tot uiting te komen in de eerder gepresenteerde aantal misdrijven in het buitengebied van Rekken. Inwoners worden geconfronteerd met inbraken, het stelen van fietsen of onheuse bejegening. We missen een gemeentelijke analyse van de impact op de veiligheid van de omgeving, met specifieke aandacht voor de wisselwerking tussen op te vangen asielzoekers en de cliënten van beide zorginstellingen. We maken ons ook zorgen over de neveneffecten van een opvanglocatie. Navraag bij andere locaties leert ons dat deze accommodaties aantrekkingskracht hebben op "ongewenste gasten" van buitenaf; drugsdealers en ritselaars. Ons inziens wordt dit probleem nu niet voldoende gesignaleerd en geadresseerd door de gemeente en politie. U stelt immers voor de opvangvoorziening onderdeel uit te laten maken van het werkpakket van de huidige wijkagent "instellingen" (dus geen extra ogen in de omgeving). Hoe ziet dit er in de praktijk uit? Wordt er extra toezicht gehouden? Is dit behapbaar voor deze functionaris? Wat betekent dit aan toezicht en

handhaving in omliggende kernen, zoals Haaksbergen? Tevens wordt er in de concept omgevingsanalyse ingezet op verbinding tussen de AMV'ers en de cliënten van de zorginstellingen. Een dergelijke handelswijze roept vragen op. Bij Trajectum in Rekken worden cliënten behandeld met gedragsproblemen. De meeste van deze cliënten zijn strafrechtelijk veroordeeld en krijgen hiervoor een behandeling. Is de "kruisbestuiving" tussen de doelgroepen wel wenselijk? We hebben de indruk dat een dergelijke benadering nog moet worden getoetst bij de zorginstellingen.

- o De decentrale, enigszins geïsoleerde ligging levert ook andere vraagstukken op. De locatie is beperkt bereikbaar met het openbaar vervoer. De afwezigheid van winkels en andere voorzieningen resulteert naar verwachting in een toename aan reisbewegingen per fiets. Bij huisvesting van 80 jongeren is een behoorlijke groei in fietsverkeer aannemelijk. We hebben twijfels bij verkeersveiligheid van de omgeving. Er is in de bosrijke omgeving beperkt verlichting aanwezig. Er is daarnaast weinig te doen voor de jongeren in de directe omgeving van de locatie. Dit kan verveling en ongewenst gedrag in de hand werken, zelfs met een behoorlijk dagbestedingsprogramma vanuit het COA. We verwachten dat diverse inwoners van Rekken en omgeving best bereid zijn om activiteiten voor AMV'ers te organiseren of jongeren te begeleiden bij gebruik van de wel aanwezige voorzieningen (zoals de sportverenigingen). Dit is in de praktijk makkelijker te organiseren door de Rekkenaren bij een kleinere opvangvoorziening dan nu beoogd. Rekken is immers een kleine kern.
 - o De GSM-dekking van de locatie en directe omgeving is slecht. Dit betreft zowel de dataverbinding om te internetten als de mogelijkheid om te bellen. De praktijk wijst uit dat de meeste providers zeer slechte tot geen dekking bieden vanaf de Panovenweg/Appelhofweg tot de Oldenkotsedijk en Morsinkhofweg. Dit brengt beperkingen met zich mee voor de te huisvesten AMV'ers, maar ook voor omwonenden. Een goede en complete dekking op de fiets/wandelroute Rekken-Haaksbergen is van belang vanuit het oogpunt van veiligheid (bijvoorbeeld inschakelen van hulpdiensten indien noodzakelijk).
3. **Een gedegen omgevingsanalyse is essentieel.** De gemeentelijke omgevingsanalyse is wat ons betreft een essentiële bouwsteen voor de besluitvorming over het verzoek van COA door uw college. Deze analyse is nog niet gereed. Wij hebben als Werkgroep onze bijdrage en input geleverd en verscheidene vragen gesteld, onder andere op basis van uitgevoerd onderzoek. De concept omgevingsanalyse benoemt weliswaar diverse relevante onderwerpen die samenhangen met een eventuele komst van een AMV-opvang in Rekken. Tegelijkertijd ontbreekt op veel plekken de daadwerkelijk analyse. Het is vooralsnog een beschrijvend document waarin op hoofdlijnen het doorlopen proces, een uitleg van de opzet van de beoogde opvangvoorziening en standpunten van het COA worden neergezet en uitgelegd. Daarmee is het een soort van vraag/antwoord document. We missen een verdiepende gemeentelijke analyse van kansen en risico's vanuit de gemeente. Dit vanuit het perspectief van de inwoner (zowel de AMV'er als de huidige Rekkenaar). Ook geven diverse antwoorden de indruk dat er nog veel concreet uitgezocht/gemaakt moet worden (school, gezondheidszorg, vervoer). We pleiten voor duidelijkheid op alle facetten van een mogelijke vestiging van een opvanglocatie voor het geven van een "go" vanuit de gemeente richting het COA.
4. **Samenstelling doelgroep.** We vragen aandacht voor de samenstelling van de te huisvesten groep AMV'ers. Dit luistert immers nauw. AMV'ers hebben verschillende nationaliteiten en vanuit hun cultuur en opvoeding verschillende normen en waarden. Dit kan leiden tot complexe situaties. Ook binnen een groep AMV'ers met dezelfde nationaliteit zijn er grote verschillen. Verschillen die in de praktijk tot spanningen tussen AMV'ers onderling kunnen leiden (denk bijvoorbeeld aan de verschillende stammen in Eritrea).

5. **Rendabele businesscase niet leidend.** Het COA redeneert vanuit rendabele businesscases, daarom de periode van 10 jaar en voorgenomen omvang. Het COA merkt daarbij op dat er flink geïnvesteerd moet worden in de installaties van het gebouwencomplex aan Panovenweg 14. Ons advies is het vraagstuk juist vanuit de inhoudelijke kant aan te vliegen. Daarbij kan worden betoogd dat we als samenleving het punt van rendabele businesscases inmiddels voorbij zijn en dat een goede integratie, spoedige afwikkeling van asielprocedures, beheersbaarheid en leefbaarheid en veiligheid van de AMV'ers zelf en de omgeving prevaleert boven een rendabele businesscase. Geld is (voorlopig) niet meer het issue. Rendabele businesscase is ook korte termijn denken wat ons betreft. Een kleinschalige opvangvoorziening zorgt naar verwachting tot minder overlast, betere aarding en integratie, meer draagvlak (en daarmee snelheid). Kortom, maatschappelijk en financieel op korte en lange(re) termijn renderend. Het verdient aanbeveling na te gaan wat aanpassing van het plan doet met het draagvlak in de directe omgeving en Rekken. In dit kader kan en moet naast een lager aantal en de opvangvorm ook de termijn van 10 jaar tegen het licht worden gehouden. Een kortere periode van opvang met evaluatiemomenten en "breakopties" kan het draagvlak voor een opvangvoorziening aanzienlijk vergroten.

COA gaf in ons gesprek met haar aan dat de termijn van 10 jaar ook samenhangt met het geven van langjarige baanzekerheid aan het personeel. Dit ter borging van de continuïteit in de zorg en ondersteuning aan de AMV'ers. Ons beeld is dat werkplezier en intrinsieke motivatie om de doelgroep asielzoekers echt te helpen de basis van langjarige commitment van het personeel. Zeker gelet op de stand van de arbeidsmarkt is werkplezier een enorme pull-factor. In de gesprekken die wij hebben gevoerd is het beeld ontstaan dat medewerkers juist het werken op kleinschalige opvangvoorzieningen waarderen en als stimulerend ervaren. Dit doordat er meer tijd en ruimte is voor begeleiding en ondersteuning en de intensievere contacten met de bewoners van deze voorzieningen.

6. **Maatschappelijk geld versus private winst.** De huidige eigenaren hebben het gebouw Panovenweg 14 en 14a aangekocht voor € 875.000,-. Panovenweg 14a wordt inmiddels voor 20 jaar verhuurd aan Trajectum. Dit levert de eigenaren naar verwachting een huurstroom op van om en nabij € 200.000,- per jaar ($1.885\text{m}^2 \times € 115,00/\text{m}^2 = € 216.775,-/\text{per jaar}$). Panovenweg 14 staat naar wij weten in de verhuur voor eveneens € 115,00/m². Deze accommodatie heeft op basis van haar omvang een opbrengstpotentie van circa € 250.000,- per jaar. Tezamen € 450.000,- per jaar. Dit pleit enerzijds voor de eigenaren, die als ondernemers een uitstekende deal hebben gesloten. Tegelijkertijd hebben wij grote moeite met een dergelijke privaatrechtelijke deal tussen vastgoedeigenaren en gemeente/COA. Het gaat hier om gemeenschapsgeld; geld van ons allen. Dat vergt een verantwoorde besteding c.q. inzet. We hebben geen moeite met een ondernemer die verdient aan een investering (en ook risico loopt). Het rendement in deze casus vinden wij echter buitenproportioneel en maatschappelijk niet uit te leggen. We hebben vanuit dit perspectief in het gesprek met gemeente en het COA voorgesteld om de eigenaar te vragen een deel van de revenuen terug te laten vloeien naar de gemeenschap en ondersteuning/begeleiding van de te huisvesten asielzoekers. Een soort van Social Return on Investment (SROI). Het COA heeft aangegeven deze optie met de vastgoedeigenaar te bespreken, maar acht de kans op een bijdrage klein. Tegelijkertijd geeft COA aan dat zij flink moet investeren in het pand om het geschikt te maken (minstens 1,1 miljoen euro met huidige prijzen). En dan met name in de installaties van het gebouw, die meerdere jaren hebben stilgestaan. Wij vinden dit een opvallende demarcatie van verantwoordelijkheden. Immers een gebouweigenaar is verantwoordelijk voor functionerende en passende installaties. In dit geval kan worden betoogd dat de eigenaar, los van de eventuele vestiging van een

opvangvoorziening, sowieso te investeren heeft om de installaties weer werkend te krijgen. Gelet op het verwachte rendement lijkt ons dit niet financieel onoverkomelijk. Dit maakt de argumentatie van COA voor de “noodzakelijke” termijn van 10 jaar niet steekhoudend. Daar komt bij dat ons inziens de huidige accommodatie met enkele ingrepen (los van de installaties) uitstekend geschikt te maken is voor kleinschalige opvang. Iets wat de vastgoedeigenaar zelf ook beaamd door in de verhuurbrochure te stellen dat het pand gebruiksklaar is.

7. **Heldere afspraken essentieel voor vertrouwen.** Voor de uiteindelijke afweging over het al dan niet faciliteren van opvang in Rekken is het essentieel dat wordt uitgediept hoe COA de kwaliteit van de opvang borgt. En hoe zij zich bij eventuele vestiging blijvend maximaal inspant en inzet ter borging van de leefbaarheid en veiligheid van de omgeving en geheel Rekken. Strakke publiekrechtelijke en privaatrechtelijke afspraken en waarborgen zijn essentieel. Ook gelet op de dynamiek binnen het COA. De organisatie heeft de afgelopen tien jaar veel verloop gekend, onder andere als gevolg van het grillige verloop van politieke besluitvorming. Met consequenties voor de kwaliteit van de organisatie, maar ook voor langjarige samenwerkingen. We ervaren in het gesprek met laatstgenoemde partij dat zij hier te makkelijk overheen stapt. Het COA heeft haar blik met name op de korte termijn gericht: het zo spoedig mogelijk oplossen van het opvangvraagstuk in ons land. Hoewel we dat enerzijds begrijpen, is het anderzijds voor de eventueel te huisvesten kinderen en voor de omwonenden essentieel dat zaken goed worden uitgezocht en geregeld voor de langere termijn. De antwoorden van het COA op onze vragen en die van omwonenden in een eerdere informatiebijeenkomst zijn in dit licht te vrijblijvend, beetje in de trant van “we regelen het allemaal keurig netjes, komt goed” of “we doen het altijd zo”. De praktijk is weerbarstiger. Essentieel voor het verkrijgen van draagvlak onder inwoners is het serieus nemen van vragen en zorgen, meebewegen in de zoektocht naar oplossingen door het COA en de vertaling in heldere, toetsbare afspraken. Dit is wat ons betreft “het” vertrekpunt voor elke mogelijke vorm van opvang in locatie Panovenweg 14.

Vervolgproces

We zijn benieuwd naar uw reactie op dit advies. We staan in ieder geval open voor vervolgoverleg. Dit om met elkaar uit te zoeken en te bespreken wat wel past en kan rekenen op draagvlak. We gaan in dit kader ook graag in gesprek met andere relevante partijen, zoals bijvoorbeeld Nidos. Anders dan wordt gesteld in de omgevingsanalyse is er wel degelijk dringend behoefte aan locaties voor kleinschalige opvang door Nidos. Ook daarmee kan de druk op de asielketen worden verlicht en de doorstroming op gang worden gebracht.

Slotnoot

Wij zijn uiteraard bereid tot een mondelinge toelichting op dit advies. Mocht u deze behoefte hebben of vragen en opmerkingen hebben, dan kunt u zich wenden tot ondergetekenden.

Namens DorpsCoöperatie Rekken ,

Voorzitter DorpsCoöperatie Rekken
Lotte Roos

Voorzitter Brede Werkgroep
Mieke van Aspert-Mos

dorpscooperatierekken@gmail.com

Afschrift: gemeenteraad Berkelland.

Bijlagen

1. Onderzoeksrapport Werkgroep de kolonie
2. Literatuuronderzoek Brede Werkgroep
3. Literatuurlijst
4. Aanvullende overzicht bij Literatuuronderzoek Brede Werkgroep

Bijlage 1 Onderzoeksrapport Werkgroep de Kolonie

Document is apart bijgevoegd.

Bijlage 2 Literatuuronderzoek Brede Werkgroep**Literatuuronderzoek Brede Werkgroep – Thema Veiligheid**

De vraag “Is het veilig?” is niet eenvoudig met een “Ja of een Nee” te beantwoorden. Veiligheid kent vele kanten. Kijkend naar de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in het pand aan de Panovenweg 14 kun je bijvoorbeeld kijken naar aspecten als: De veiligheid

- voor degenen die er als vreemdeling wonen,
- voor degenen die er werken en/of
- voor degenen die er omheen wonen en/of
- met de vreemdelingen te maken hebben in hun winkel, bedrijf, instelling et cetera.

En kan dan weer opgedeeld worden in allerlei sub-vragen als: verkeersveiligheid wanneer men op weg is naar Eibergen/Haaksbergen; de veiligheid die men ervaart met de mensen op zich heen; een veilige gezonde omgeving waarin je niet ziek wordt, et cetera.

In deze korte notitie belichten we de “veiligheid” door te kijken naar de bedreiging die velen ervaren bij de komst van vluchtelingen AMV’s in de omgeving, buurt, wijk, waarbij gedacht/gesproken wordt over: “(winkel) diefstal; (fysieke of verbale) geweld en of seksueel geweld”. Regelmatig komt dit in de landelijke pers/nieuws aan de orde, zoals recent: overlast in het dorp ter Apel; diefstallen rondom het station Utrecht; onderzoek dat vooral jongere mannen uit de “veilige landen” (in het bijzonder worden dan Noord-Afrikaanse landen genoemd) aanwijst als degenen die overlast of ernstiger veroorzaken. Hoe zit dat? Wat kunnen we dan hier aan de Panovenweg en verdere omgeving verwachten?

Kunnen al die wetenschappelijke onderzoeken ons aan een antwoord helpen?

Om daar beter antwoord op te kunnen geven, hebben we gezamenlijk de nodige onderzoeksrapporten gelezen. Heel recent is het rapport van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum over dit onderwerp verschenen: “*Cahier 2022-6, Incidenten en misdrijven door COA-bewoners 2017-2021*”. In het rapport wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Incidenten (dat zijn de overtredingen/incidenten die het COA geregistreerd heeft. Volgens tabel 4.1 (103, pg 24) gaat dat over: [Agressie en geweld tegen personen (fysiek; verbaal en non-verbaal); verbale suïcidedreiging of zelfdestructieve acties.] Het gaat over incidenten op/in de locaties van de COA.)
- Misdrijven (de zaken die gemeld c.q. aangifte van gedaan is, bij de politie. Vrijwel altijd leiden deze tot een veroordeling (zaken waar de rechter uitspraak over gedaan heeft.)

Waar nodig hebben we andere informatie erbij genomen om beter inzicht te krijgen in hoe het precies zit. Onderaan de notitie ziet u een overzicht van de literatuur, om, indien gewenst, het één en ander zelf op te zoeken.

Wat voor soort opvang zou dat moeten worden aan de Panovenweg?

In de informatie van de gemeente Berkelland, zoals die gegeven is tijdens de informatieavond op 20 juni 2022 (zie 101 literatuurverwijzing) is te lezen dat men het volgende wil:

- Opvang voor AMV (Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen). Het gaat dus om minderjarige (jonger dan 18 jaar) jongeren die alleen naar Nederland zijn gekomen.
- Het zou een POL (Proces Opvang Locatie) moeten worden. Een POL is de plaats waar men, nadat men korte tijd in ter Apel is geweest (om geïdentificeerd te worden). Er verblijven 50-80 jongeren. Ze zijn daar totdat de asielpcedure is afgerond, en ze dus weten of ze wel/niet een verblijfsvergunning gaat krijgen. Dat zou 7-10 weken moeten duren, maar kan ook oplopen tot 6-12 maanden bijvoorbeeld door de problemen met de doorstroming of verlengde asielaanvraag, etc.). Een POL voor AMV wordt ook POA genoemd.

- Na de procedure gaan ze door naar andere, kleinschalige, opvanglocaties. Dat zijn dan locaties met ongeveer 20 bewoners. (127, pg. 3)

Wat zeggen de onderzoeksrapporten over deze doelgroep?

In het rapport staat veel informatie, uitgesplitst over verschillende groepen, leeftijdscategorieën, etc. Op verschillende plaatsen in het rapport wordt dit toegespitst op de AMV⁹-doelgroep. Verdere detaillering naar specifieke groepen, zoals POA of kleinschalige locaties zijn er wel, maar worden nogal eens zijdelings vermeld. Waar mogelijk komt dat in die document aan de orde.

Incidenten

Het COA (103,26 *literatuurverwijzing*) registreert voorkomende incidenten. In de jaren 2017-2021 werden jaarlijks resp. 4

4.870, 5.165, 6.315 en 5.920 incidenten geregistreerd. De categorie overtredingen van de huisregels buiten beschouwing gelaten. Hier is in eerste instantie voor gekozen vanwege de aard van de overtredingen. Waar verstoringen van de openbare orde en (mogelijk) strafbare feiten aanwijsbaar overlast gevend zijn, omvat de categorie 'overtredingen van COA-huisregels' ook gedragingen van heel andere aard zoals het niet schoonhouden van de woonruimte of het gebruik van kaarsen.

Hoewel het relatieve aandeel sterk is afgenomen in de rapportageperiode (van 38% in 2017 tot 24% in 2021), is het opvallend dat bij bijna een kwart van de incidenten vreemdelingen betrokken zijn die op AMV-locaties verblijven, terwijl slechts 2% van de gemiddelde bezetting in 2021 voor rekening van deze opvangvorm kwam.

Door de gegevens van tabel 3.2 (gemiddelde bezetting) (103,22 *literatuurverwijzing*) met het aantal incidenten te combineren, is te berekenen dat het gaat om:

- een kwart van alle incidenten in 2021, is $5920/4 = 1480$ incidenten
 - gemiddelde bezetting AMV per jaar = 525 bewoners
- Geeft een gemiddelde registratie van $1480/525 = 2,8$ incident per AMV per jaar.

Aard van incidenten

Wat moeten we ons voorstellen bij incidenten? En waar bestaan ze uit?

Zoals weergegeven in tabel 4.1 gaat het hierbij vooral om episodes van verbaal alsook van fysiek geweld. In 2021 betrof dit respectievelijk 42% en 31% van de geregistreerde incidenten in dat jaar.

De overige categorieën zijn verbale suïcidedreiging, agressie en geweld tegen personen non-verbaal en Zelfdestructieve acties deze komen allen in mindere mate voor

Type incident	Percentage
Agressie en geweld tegen personen verbaal	42%
Agressie en geweld tegen personen fysiek	31%
Verbale suïcidedreiging	13%
Agressie en geweld tegen personen non-verbaal	8%
Zelfdestructieve actie	6%

Misdrijven

Kijken we naar geslacht dan is te constateren dat de mannen in het grootste aandeel hebben in het plegen van een misdrijf. In 2021 lag het percentage op 87%.

Meer dan de helft (59%) van de COA-bewoners die verdacht worden van een misdrijf in 2021, is tussen de 18 en 29 jaar oud, bijna een kwart is tussen de 30 en 39 jaar oud en 9% is minderjarig (zowel amv als niet-amv) (zie figuur 5.3). In de algemene Nederlandse bevolking was in 2020 het aandeel unieke

⁹ AMV staat voor Alleenstaande Minderjarig Vluchteling, dus jongeren van 17 jaar of jonger, die alleen naar Nederland zijn gekomen (minderjarige kinderen die samen met hun ouder(s) gekomen zijn, horen daar dus niet bij).

minderjarige verdachten 10% (Meijer et al., 2021), de leeftijdsverdeling in de verdachte van misdrijven ligt dus ongeveer gelijk.

Op dezelfde pagina staat vervolgens dat, wanneer het gaat om bewoners van AMV-locaties (dus de alleenstaande minderjarigen) het percentage hoger ligt, nl op 15%¹⁰ terwijl slechts 2% van de gemiddelde bezetting in dat jaar voor rekening van deze opvangvorm kwam. In tabel 5.2 is het overzicht hiervan te vinden.

Aantal AMV verdachten in 2021	580
Aantal AMV's op COA locatie	525 ¹¹
Verhouding misdrijf versus Aantal AMV	1.1 misdrijf

Soort van misdrijven?

In tabel 5.1 (103, pg. 36 *literatuurverwijzing*) staat een overzicht van de misdrijven¹² die bij de politie gemeld zijn. Deze zijn in verschillende categorieën opgedeeld (samenvatting):

Categorie	Omschrijving (% van totaal)	Aantal in 2021	In % van totaal
Vermogensmisdrijven	Diefstal (68 %) verduistering, inbraak, heling	2930	73%
Geweld	Mishandeling(4,8 %), bedreiging, seksueel misdrijf(1 %), levensmisdrijf(pogingen)	515	12,9%
Vernieling/openbare orde/ openbaar gezag	Vernieling en beschadiging (6,6 %), Openbare orde misdrijf, Brandstichting/ontploffing , Openbaar gezag misdrijf	410	10,2%
Overige misdrijven		70	1,8%
Wegenverkeerswet		15	0,4%
Opiumwet		20	0,5%
Wapens munitie		20	0,5%
		3990	100%

Waar vinden de misdrijven plaats?

Wanneer het misdrijven betreft is vastgesteld uit eerdere duidingsrapporten⁵ dat gemiddeld 84% van de geregistreerde misdrijven buiten een COA-locatie plaatsvindt. De cijfers van 2021 zijn onbekend.

En als je dat nu omrekent naar een locatie voor POA bij de Panovenweg 14?

We zijn geen onderzoekers, dus of dat helemaal juiste getallen oplevert, weten we niet, maar het is een benadering. Daar horen wel een opmerkingen bij:

- Het zou kunnen zijn dat we hier en daar “appels met peren” vergelijken, zodat percentages net anders toegepast moeten worden.
- We extrapoleren getallen, dat wil zeggen gemiddelden passen we toe op een kleinere of grotere groep. Dat wil niet zeggen dat het in werkelijkheid ook zo zal zijn. *Als bijvoorbeeld een rivier*

¹⁰ Opvallend is het hoge aantal registraties van verdachten onder bewoners van amv- locaties. Hoewel het relatieve aandeel enigszins fluctueert in de rapportageperiode (van het minimum van 13% in 2017 tot het maximum van 21% in 2020), is het opvallend dat het in 2021 in 15% van de registraties van verdachten gaat om bewoners van amv-locaties, terwijl slechts 2% van de gemiddelde bezetting in dat jaar voor rekening van deze opvangvorm kwam.

¹¹ Op een AMV-plaats worden in de loop van het jaar meerdere personen opgevangen. Ook kan 1 persoon van meerdere misdrijven verdacht zijn.

¹² Tabel 5.1 geldt voor alle gemelde misdrijven. Het rapport heeft dit niet gespecificeerd voor de groep AMV (of meer algemeen voor minderjarigen). Uit informatie van COA is het beeld dat deze percentages ook voor AMV gebruikt kunnen worden.

⁵ Ateno-tk-bijlage-eindrapport-duiding-incidentenoverzicht, Paraaf 4.3 blz. 72

gemiddeld 40 cm diep is, kan het toch maar zo zijn, dat er ergens een diep gat zit, waar je 'kopje onder' gaat.

De omrekening

Als we uitgaan van een locatie met 80 bewoners, zou het volgende overzicht ontstaan:

Aantal bewoners			80
Aantal incidenten per jaar	2,8 per bewoner/plaats		224 per jaar (met $224 \times 1.3 = 291$ betrokkenen)
Aantal misdrijven per jaar	1,1 per bewoner/plaats		88 per jaar
	Vermogensmisdrijven		
Waarvan	Diefstal (68 %) verduistering, inbraak, heling	73%	64 x per jaar
	Openbare orde		
	Vernieling en beschadiging (6,6 %), Openbare orde misdrijf, Brandstichting/ontploffing , Openbaar gezag misdrijf	12,9%	11 x per jaar
	Geweld		
	Mishandeling (4,8 %), bedreiging, seksueel misdrijf (1 %), levensmisdrijf(pogingen)	10,2%	9 x per jaar
	Overig	3,9%	4 x per jaar

Conclusie

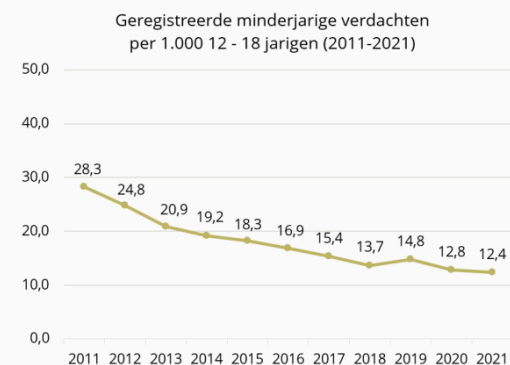
Duidelijk is dat het merendeel van problemen die er kunnen komen, vooral intern zijn binnen de COA-locatie. Daar is in de eerste plaats de COA-organisatie er verantwoordelijk voor dit te voorkomen en/of in goede banen te leiden. Misschien wel **224 incidenten** (onderling geweld of zelfdestructieve acties/suïcidale uitingen, betekent zo'n 4 incidenten per week. Dat heeft zeker een flinke impact op degenen die er wonen. Er wonen immers jonge mensen uit alle windstreken, met verschillende culturele achtergrond bij elkaar. De reis naar Nederland zal intensief en stressvol geweest zijn. En voortdurend is er de spanning of de verblijfsvergunning er zal komen. Genoeg aanleiding voor veel stress en spanning. Voor degenen die er werken, betekent dit een flinke werkdruk, waar men professioneel op voorbereid moet zijn.

Bij de **misdrijven** is vooral te zien dat het zal gaan om vermogensmisdrijven (73%). Gemiddeld 5-6 keer per maand. In 13% van alle registraties zal het gaan om het verstoren van de openbare orde, in 10% van de gevallen is er sprake van een geweldsdelict.

Het totaal aantal registraties ligt aanmerkelijk hoger dan bij de algemene Nederlandse jeugd. Dit blijkt uit de informatie vanuit: "Cijfers over delinquentie | Nederlands Jeugdinstituut (nji.nl)" ⁶.

In 2021 waren 1.24% van Nederlandse 12 tot 18-jarigen verdacht van een misdrijf. Wanneer we dat omrekenen naar bijvoorbeeld de gemeente Haaksbergen, gaat het om $(342+329+311+279+314+311+278 = 2164)$ jongeren. Bij een percentage van 1.24% zijn 26 per jaar van hen verdacht van een misdrijf.

Aantal minderjarige verdachten

Regio's ▼		Bevolking op 1 januari							
Perioden ▼		Totaal mannen en vrouwen							
		Totaal burgerlijke staat							
		12	13	14	15	16	17	18	
		jaar	jaar	jaar	jaar	jaar	jaar	jaar	
		aantal							
Haaksbergen	2012	342	329	311	279	314	311	278	

Hoe zit het dan met kleinere groepen of andere samenstelling van groepen?

Uit de beschikbare cijfers is daar niet een precies getalsmatig overzicht van te krijgen. Maar al lezend komt daar best een duidelijk beeld naar voren:

- Jongens of meisjes?
Jongens zijn vaker verantwoordelijk voor incidenten en misdrijven.
- Wel/niet kans op een verblijfsvergunning?
Degenen die geen kans op een verblijfsvergunning hebben (en dus op hun 18^e het land moeten verlaten) zijn vaker verantwoordelijk voor incidenten en misdrijven.
- Wel/niet veilige landen?
Een aantal landen worden als “veilig” beschouwd, dat betekent dat vluchtelingen uit die landen, zoals Marokko, Tunesië (zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/lijst-van-veilige-landen-van-herkomst>) geen verblijfsvergunning krijgen (en dus op hun 18^e het land moeten verlaten). AMV's uit deze landen zijn vaker dan anderen verantwoordelijk voor incidenten en misdrijven.

In kleinere AMV-locaties van het NIDOS is de samenstelling van de groep zodanig dat er geen jongeren uit veilige landen verblijven; en geen jongeren die geen kans op een vergunning hebben. Daarmee zal het aantal incidenten en misdrijven daar naar rato een stuk lager zijn.

Bij de kleinschalige opvang van het COA zitten de jongeren waarvan de kans op een verblijfsvergunning erg klein is, deze jongeren hebben hierdoor minder perspectief en dit zie je ook terug in de incident en misdrijfcijfers. Wel is de groepsgrootte (16-20 jongeren) in verhouding met een POA een stuk kleiner. Dit wordt door de jongeren als prettig ervaren.

Hoe gaat het COA hier mee om?

In het gesprek met de medewerkers van het cao is het bovenstaande ook voorgelegd. Zij erkennen deze problematiek. Gezien het aantal incidenten (wat vooral binnen de locatie plaats vindt) zien ze direct als er problemen zijn (en hebben daar zelf als eerste de last van). Maatregelen die het COA (en gemeente) hanteert, zijn o.a.:

- Al in de identificatiefase (in ter Apel) de AMV-ers eruit selecteren, die geen/weinig kans (waaronder de jongeren uit veilige landen) op een vergunning hebben eruit selecteren. Zij krijgen of specifieke opvang of worden gespreid over meerdere POA-locaties over het land (zodat er minder kans is op subgroep vorming in de POA-locatie. Wanneer er een grotere groep op één locatie is, die als subgroep samen optrekken, neemt het aantal incidenten toe).
- Extra aandacht van de wijkagent voor instellingen van Berkelland voor deze groep.
- Door het CAO zijn een aantal extra maatregelen genomen:
 - o Leeftijdsschouw, om daarmee het aantal (verborgen) meerderjarigen op amv-opvang terug te dringen en zodoende ook de overlast die deze groep veroorzaakt.
 - o Sinds 2019 worden AMV-jongeren die ernstig overlastgevend gedrag vertonen en waarbij de begeleiding binnen de mogelijkheden van het COA tegen de grens aan loopt,

geplaats in een PON. Een PON is kleinschalig (12 bedden), intensief en cultuursensitief, gericht op het toekomstperspectief binnen of buiten Nederland.

- Asielzoekers die binnen de COA-opvang ernstige overlast veroorzaken (dus ook volwassenen), worden een aparte opvang (HTL) geplaatst. Voorafgaand aan plaatsing op de htl wordt door de IND/DT&V/AVIM een vrijheidsbeperkende maatregel (art. 56-maatregel) opgelegd. Dit betekent dat de bewoner zich alleen op de htl en het omliggende terrein mag begeven. De htl biedt een dagprogramma met trainingen gedragsverbetering, sport en intensieve begeleiding.
- Tijdelijk inzet van interculturele mediators, straatcoaches of extra beveiliging, gericht op het versterken van de mentoren, begrenzen van gedrag van jongeren en verbeteren van communicatie tussen amv-teams en jongeren. Deze ondersteuningsmogelijkheden zijn op locatie onderdeel van de inzet om overlast tegen te gaan.
- Ketenmariniers
Sinds mei 2019 zijn drie ketenmariniers aangesteld. Zij hebben de taak aan te sturen op een gezamenlijke zerotolerance aanpak van overlastgevende en criminele asielzoekers en goede samenwerking tussen alle betrokken partijen. De ketenmariniers geven gemeenten ondersteuning bij de aanpak van de overlastgevers. In september 2020 is bovendien een vierde ketenmarinier van start gegaan, die in haar taak specifieke aandacht heeft voor de aanpak van overlastgevende amv.
- Lokaal keten overleg (LKO)
Op lokaal niveau wordt overleg gepleegd met de betrokken partijen ter plaatse. In het LKO ligt de nadruk op het aan- en doorpakken op persoonsniveau bij bewoners met overlastgevend gedrag. De politie (wijkagent), OM en ketenmarinier sluiten daarbij aan. Met een integrale aanpak om daarmee de overlast meteen de kop in te drukken.

Literatuuronderzoek Brede Werkgroep – Thema Gezondheid en welbevinden

Taken en verantwoordelijkheden in de gezondheidszorg voor asielzoekers

Op dag 1 houdt Nidos een intakegesprek met de amv, gevolgd door een voogdijaanvraag bij de rechter. De vreemdelingenpolitie registreert de amv en legt in een proces-verbaal de identiteit en leeftijd van de jongere vast. Op dag 2 vindt de tbc check en de medische check plaats en op dag 3 het aanmeldgehoor van de IND, waarbij de amv wordt gevraagd naar zijn of haar identiteit en herkomst.

Bron evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen Blz: 24

Bij de gezondheidszorg aan asielzoekers zijn verschillende partijen betrokken. Elke partij heeft hierin een eigen rol. Zo heeft het COA de gidsfunctie gezondheidszorg en is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van de gezondheidszorg aan asielzoekers. Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA) voert de curatieve zorg uit aan asielzoekers en de GGD'en en JGZ-instellingen de publieke gezondheidszorg. Daarnaast is RMA Healthcare verantwoordelijk voor de zorginkoop volgens de RMA. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) houdt toezicht op de kwaliteit van de medische zorg die geleverd wordt aan asielzoekers op de COA-opvanglocaties. Tot slot spelen ook tolken een rol in de gezondheidszorg aan asielzoekers.

Bron: Factsheet gezondheidszorg voor asielzoekers in Nederland januari 2019 Blz: 3

Mondzorg

Asielzoekers tot 18 jaar hebben recht op dezelfde mondzorg als Nederlandse jongeren met een basisverzekering. Boven de 18 jaar maakt een asielzoeker uitsluitend aanspraak op hulp bij ernstige pijn- en/of kauwklachten

Bron: Factsheet gezondheidszorg voor asielzoekers in Nederland januari 2019 Blz :5

Jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar

GGD'en en JGZ-instellingen voeren de jeugdgezondheidszorg voor 0 tot 18-jarige asielzoekers uit.

Deze omvat contactmomenten als bijvoorbeeld:

- De intake JGZ, die bestaat uit:

- de verpleegkundige intake;
- het medisch onderzoek inclusief het opstellen van
- het vaccinatieplan volgens het Rijksvaccinatieprogramma (RVP);

- Het uitvoeren van het Rijksvaccinatieprogramma;
- De periodieke gezondheidsonderzoeken;
- De mogelijkheid voor extra contactmomenten op indicatie

Bron: Factsheet gezondheidszorg voor asielzoekers in Nederland januari 2019 Blz 6

Gemeenten zijn in Nederland wettelijk verantwoordelijk voor de jeugdhulp.

Vanaf 1 januari 2019 gaan de gemeenten ook de jeugdhulp voor kinderen en amv op COA-locaties regelen. De gemeente koopt de jeugdhulp in en zet de eigen infrastructuur (jeugdteam)3 in voor kinderen op COA-locaties.

Bron: Factsheet gezondheidszorg voor asielzoekers in Nederland januari 2019 Blz :7

Opvang en begeleiding AMV ten behoeve van algehele gezondheid/ welbevinden

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen kenmerken zich door drie pijlers: 'onbegeleid', 'adolescent' en 'vluchteling'. Van alleenstaande minderjarige vreemdelingen wordt verwacht dat zij zich in een nieuwe omgeving en cultuur een nieuwe taal aanleren, nieuwe vriendschappen aangaan, zich naar volwassenheid ontwikkelen, omgaan met stress en eventuele (psycho)traumatische ervaringen verwerken. Ook moeten alleenstaande minderjarige vreemdelingen omgaan met onzekerheid over hun toekomstperspectief en in bepaalde gevallen ook met ingrijpende, negatieve beslissingen over hun verblijfsstatus. En dit alles in afwezigheid van hun ouders, terwijl ze daarbij wel vaak de

verantwoordelijkheid voor het welzijn van de (achtergebleven) familie ervaren. Dit maakt alleenstaande minderjarige vreemdelingen kwetsbaar en vraagt om extra bescherming.

Bron: toetsingskader "verantwoorde opvang en begeleiding van AMV Blz 1

In 2013 deed het Kinderrechtencollectief (Defence for Children, UNICEF Nederland en VWN) een oproep om af te stappen van grootschalige opvang voor amv's. De grootschalige opvang zou de kinderen niet voldoende veiligheid bieden en hen schaden in hun ontwikkeling.¹⁷

Bron: evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen Blz 30

Een belangrijk argument voor invoering van het kleinschalig opvangmodel is dat die de mogelijkheid biedt rekening te houden met individuele omstandigheden en om maatwerk te bieden.⁴⁸ Amv's hebben geen ouders of andere familieleden in hun directe omgeving die hen kunnen begeleiden en corrigeren. Zij zoeken steun bij hun mentoren, docenten en voogd, die vanuit hun uiteenlopende rollen een band met hen opbouwen. Daarbij kernmerken amv's zich door specifieke problematiek. Onderzoek laat zien dat amv's enerzijds een hoog risico hebben op psychische problemen als gevolg van traumatische ervaringen, scheiding van familie en vrienden en onzekerheid over hun toekomst, maar dat zij anderzijds veerkrachtig zijn en manieren vinden om met hun moeilijke situatie om te gaan.⁴⁹

Amv's in grootschalige opvang zeiden bovendien een volwassene in hun omgeving te missen en zich eenzaam en verdrietig te voelen en uitgesloten van de Nederlandse samenleving.

UNICEF Nederland en Defence for Children constateren in een onderzoek in 2016 ⁵¹ dat het leven op de grootschalige campussen een bron van stress kan zijn: een negatieve sfeer, veel misbruik van drank en drugs, en bovendien veel kinderen met psychische klachten ten gevolge van hun onduidelijke toekomstperspectief. Ze stellen dat grootschalige campussen schadelijk zijn voor de emotionele ontwikkeling van kinderen en dat kleinere locaties door hun grotere flexibiliteit beter tegemoetkomen aan de individuele behoeften van amv's. Daar kan eerder een omgeving worden gecreëerd waarin kinderen zich emotioneel veilig weten en zich beter kunnen ontwikkelen. Voor haar onderzoek naar het welzijn van amv's en het beleid daarvoor vroeg Riemersma aan professionals wat zij beschouwen als de ideale groeps grootte voor de opvang van amv's. De respondenten noemden aantallen tussen de 4 en de 12.⁵² Kleinschalige woonvoorzieningen waar 24 uur per dag een volwassene aanwezig is, bieden volgens de experts die zij interviewde ruimte voor individuele aandacht, ondersteuning, huiselijkheid en het opbouwen van een relatie tussen professional en jongere.

Bron: evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen Blz 41

Het beschikbare onderzoek laat zien dat een goede opvang van amv's het best is gewaarborgd in opvanggezinnen en vervolgens in kleinschalige opvang. In het nieuwe opvangmodel is de kwaliteit en intensiteit van de begeleiding volgens inspectie en geïnterviewden verbeterd ten opzichte van het oude model, met meer mogelijkheden voor maatwerk. Een zorgpunt is het grote verloop onder mentoren en hun soms beperkte Werkervaring

Bron: evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen Blz 45

Als amv's contact hebben met hun familie, ervaren zij daaraan, ondanks de fysieke afwezigheid meestal een hoge mate van steun.⁵

Die verbondenheid met het thuisfront kan ook nadelen hebben. Hooggestemde verwachtingen van familie motiveren jongeren, maar kunnen, bijvoorbeeld als het hier tegenzit, ook als last ervaren worden. Bijvoorbeeld de verwachting dat de amv's op korte termijn succesvol en welvarend worden, de familie financieel ondersteunen en gezinshereniging bewerkstelligen. De familie heeft vaak grote schulden gemaakt om de vlucht te kunnen bekostigen en moet dit dikwijls onder druk terugbetalen. Impliciete en expliciete opdrachten van familie kunnen veel invloed hebben. Hier niet aan voldoen kan leiden tot verdriet, schuld, schaamte, boosheid of psychische problemen^{7, 22}.

De eerste periode van hun verblijf in het nieuwe land is cruciaal voor de psychische gezondheid en integratie van de amv's op langere termijn.

Verbondenheid en veiligheid op school leidt tot minder last van post-traumatische klachten als depressie en angst. Amv's zijn jong en veerkrachtig. Hun fysieke gezondheid is relatief goed. Factoren die de gezondheid gunstig beïnvloeden zijn: het zo snel mogelijk kunnen oppakken van het normale leven met perspectief op werk, opleiding of andere vormen van participatie, het beschikken over voldoende sociale steun/netwerken, duidelijkheid over verblijf en de nabijheid van naaste familie¹⁷. Bij amv's ontbreekt de belangrijke beschermende factor van nabije ouderlijke en familiesteun¹⁶. Universeel is dat jongeren zich tijdens hun adolescentie voorbereiden op volwassenheid. De migratie naar Nederland en gebeurtenissen onderweg beïnvloeden de ontwikkelingstaken zoals iedere adolescent die af moet ronden. Bijvoorbeeld op eigen benen staan, loskomen van familie en je toekomst zelf vormgeven. De gezondheid van amv's wordt mede beïnvloed door de kwaliteit van de dagelijkse begeleiding. Belangrijk hierbij is de sociale omgeving van de amv's te betrekken en de amv's actief te linken aan potentiële steunpersonen¹⁷

Seksuele ontwikkeling

Vluchtelingen hebben in vergelijking met de Nederlandse bevolking over het algemeen minder kennis over voortplanting, anticonceptie en soa's. Ze zijn onvoldoende vertrouwd met wet- en regelgeving, normen en waarden over seksuele en reproductieve gezondheid, seksuele omgang en man-vrouwverhoudingen in Nederland. Onderzoek bij adolescente asielzoekers wijst op een forse kennisachterstand ten opzichte van de Nederlandse jongeren en jongeren met een westerse migrantenachtergrond¹⁸. In vergelijking met andere recent gearriveerde asielzoekers is over de seksuele gezondheid van Eritrese vluchtelingen meer bekend. Volgens sleutelpersonen zou er sprake zijn van een hoog aantal tienermoeders en abortussen¹⁹. Als vrouwelijke amv's uit gebieden komen waar vrouwelijke genitale verminking veel voorkomt, zoals bij Eritrese amv's het geval is, is aandacht voor nazorg en preventie belangrijk. In Eritrea komt hiv bij jongeren tussen de 15 en 24 twee tot drie keer meer voor in vergelijking met de Nederlandse populatie van dezelfde leeftijdsgroep. Ook voor de overige soa's zijn Eritreeërs een hoog risicogroep^{6,16}.

Psychische gezondheid en ondersteuning

Amv's zijn gescheiden van hun familie, vaak onzeker over hun toekomst en kunnen schokkende gebeurtenissen hebben meegemaakt. Bij aankomst kunnen amv's wantrouwend zijn. Dat wantrouwen was onderweg functioneel omdat zij risico liepen op bedrog, diefstal, verkrachting en extreem geweld²⁰. Het winnen van vertrouwen is mede daarom in de eerste fase essentieel. Veel jongeren hebben bij aankomst hoge verwachtingen van hun toekomst. Succes hebben draagt bij aan de eer en het welzijn van de familie. Als die verwachtingen in Nederland niet uitkomen leidt dat tot extra tress²². Zij hebben in de opvanglanden een hogere kans op psychische problemen dan andere vluchtelingen en kinderen met een migrantenachtergrond. Zelfs jaren nadat zij een verblijfsvergunning hebben gekregen^{21,22,23,24}. Het gaat vaak om klachten als depressie en angst. 60% heeft behoefte aan psychische hulp, terwijl slechts 10 – 20% deze daadwerkelijk krijgt²⁵. Als psychische problemen het dagelijks functioneren ernstig belemmeren kan doorverwijzing naar de ggz noodzakelijk zijn. Toch lukt dit vaak niet goed. Dat kan te maken hebben met vermijding als onderdeel van traumatisering, maar ook de onbekendheid met de ggz, het taboe rond psychische klachten en de angst voor stigma spelen een rol. Er is ook bij volwassen vluchtelingen sprake van ondergebruik van de ggz. Dat komt ook omdat dat de aangeboden zorg niet altijd goed aansluit ¹⁶

Veerkracht versterken

Veel amv's zijn veerkrachtig en passen zich aan. Onderzoekers benadrukken de effectieve *coping* strategieën die als uitgangspunt kunnen dienen voor een gerichte preventieve aanpak^{25,26,27,28}. Amerikaans onderzoek onder Sudanese (ex-) amv's toont aan dat zij zich sociaal goed aanpassen en hun motivatie voor onderwijs blijven houden ondanks de vele psychische klachten die zij tegelijkertijd

melden²⁹. Het versterken van sociale steun vergroot veerkracht en sluit vaak beter aan bij de leefwereld van de amv's dan te veel focussen op trauma en slachtofferschap³⁰. Continuïteit van psychosociale zorg maar ook continuïteit van onderwijs versterkt deze veerkracht⁸. Amv's uitgebreide sociale- en communicatievaardigheden aanleren voor hun omgang met de bewoners van het land waar zij opgevangen worden leidt tot minder depressieve klachten. Zij leren dan ook onderliggende waarden herkennen en worden daarmee 'cultuur bekwaam' in hun nieuwe omgeving. Ook voelen zij zich dan minder gediscrimineerd⁵. De Amerikaanse psycholoog J.W. Berry (1990) introduceerde de termen 'assimileren' (geheel aanpassen), 'integreren' (elementen van twee of meerdere culturen met elkaar verbinden), 'segregeren' (je geheel op de eigen cultuur richten) en 'marginaliseren' (je niet op de nieuwe en niet meer op de eigen cultuur richten). Deze laatste term slaat niet zozeer op het maken van eigen keuzes, maar verwijst vooral naar de uitkomst van een mislukt integratieproces. Het verbinden van de eigen en nieuwe culturen, de 'integratie', is volgens hem en veel andere onderzoekers de meest succesvolle strategie. Uit Zweeds onderzoek blijkt dat amv's vooral vrienden met dezelfde etnische achtergrond hebben. Dit biedt veel steun, maar kan marginalisatie versterken³¹. Ex-amv's in Nederland geven aan hoe belangrijk juist de contacten met 'de Nederlanders' zijn.¹⁷.

Bron Pharos factsheet jan 2019

Maatwerk is heel belangrijk." Helaas zijn sommigen zo beschadigd, dat het heel moeizaam gaat Wat kan beter? Er kan veel beter. Grootschalige opvang kan bijvoorbeeld lastig zijn. Je kunt een groep van 50 jongeren vrijwel geen maatwerk bieden en minder persoonlijke aandacht geven. Er is daardoor minder ruimte voor de individuele jongere.

Bron: Blz 7 jaarverslag Nidos 2020

Met 24/7 begeleiding van professionele medewerkers die hun taal spreken en hun achtergrond kennen. En dat werkt echt.

We zien een afname van delinquent gedrag en drugsgebruik." Schaamte, geen gezichtsverlies willen lijden, dat speelt allemaal mee; die drempel is te hoog."

Bron blz 21 Nidos jaarverslag 2020

Oprecht contact maken en de jongere niet veroordelen. Ik heb mezelf geleerd dat ik met drie G's werk: elke jongere wordt Gezien, Gehoord en Geholpen.

"Achter elk gedrag schuilt een reden: hij mist z'n ouders, is kwetsbaar, kan de groepsdruk niet aan. Ze voelen zich niet welkom, worden gezien als criminele gewelddadige verslaafden. Ja, dat zie ik ook, maar ik zie deze jongeren vooral als overlevers. Maar ze zijn gekomen met hoge verwachtingen.

Bron: blz 30 Nidos jaarverslag 2020

Lopende projecten in onze omgeving:

ZonMw projectnr. 636602008

In samenwerking met de gemeente Winterswijk en Berkelland wil GGNet Centrum voor Interculturele GGZ (GCIG) een bestaande preventieve ggz interventie voor (ex-)AMV-en (Alleenstaande Minderjarige Vluchteling) tot 27 jaar, door ontwikkelen. De interventie draagt bij aan een positief effect op de psychosociale gezondheid. De reeds bestaande interventie is meerdere malen uitgevoerd op een kleinschalige woonvoorziening van COA

Bron: zonmw.nl

Literatuuronderzoek Brede Werkgroep – Thema Onderwijs

Onderwijs Algemeen

AMV'ers hebben recht op onderwijs: Alle kinderen onder de 18 jaar (illegaal, geen statushouder of wel statushouder) hebben recht op onderwijs.

Een AMV is vaak tussen de 15 en 18 jaar als zij verblijven (in kleinschalige opvanglocaties. Zij hebben 24 uur per dag een mentor (die de rol van voogd waarneemt). Een AMV kan naar een ISK Internationale Schakel Klas of naar een Entreeopleiding (vanaf 16 jaar) op het MBO. Wanneer zij voor hun 18e zijn gestart met de opleiding, hebben zij recht om de opleiding af te maken. Een ISK is gericht op maximaal 2 jaar onderwijs voordat er kans op doorstroom naar regulier onderwijs is, een entreeopleiding is gericht op 1 jaar onderwijs om daarna eventueel niveau 2 op het MBO te kunnen doen (tweejarige opleiding). De entreeopleiding is overal in de buurt te vinden (afhankelijk welke richting een leerling op het MBO niveau 1 kiest). De opleiding is op maat gemaakt en gericht op praktijk met relatief weinig theoretische kennis. In Haaksbergen (de Kappen), maar ook in Enschede, Hengelo, Almelo, Goor, Oldenzaal en Rijssen zitten allemaal Entreeopleidingen met verschillende uitstroommogelijkheden (denk aan facilitair, techniek, etc).

Een ISK klas is niet direct naast de deur vanuit Rekken. In Neede biedt het Assink een ISK locatie aan (Julianastraat) maar deze is er voor statushouders tussen de 12 en 16 jaar. Op dit moment worden daar Oekraïense leerlingen (dat zijn legale statushouders) van onderwijs voorzien.

In Winterswijk heeft het Gerrit Komrij ook een ISK, deze is voor jongeren tussen de 12-16 jaar en 16-17 jarigen. In Enschede heeft het Stedelijk lyceum ook een ISK voor jongeren en in Almelo heeft het Erasmus ook een ISK. Dit zijn logischerwijs de locaties waar de AMV' ers naartoe zouden kunnen.

Monitor Uitstroom Taalcentrum (KBA Nijmegen)

In dit rapport is te lezen dat de kans op succes in het onderwijs voor kinderen op een ISK klein is. Vergelijkbaar met leeftijdsgenoten ronden zij opvallend vaker lager onderwijs af of zijn zij vroegtijdig schoolverlater zonder diploma.

Om succesvol in het onderwijs te zijn hebben kinderen goede begeleiding en een stabiele thuissituatie nodig. AMV' ers hebben vaker verzuim (niet komen opdagen) door de controle die niet altijd geboden kan worden door de opvanglocatie.

Omgang met leeftijds- en buurtgenoten met een Nederlandse achtergrond versterkt het slagen op succesvol onderwijs.

Nidos 2020 jaarverslag pagina 33-34

Het onderwijsaanbod sluit onvoldoende aan bij de mogelijkheden en talenten van onze jongeren waardoor de jongeren ontmoedigd raken. Ook de doorstroom naar vervolgonderwijs stagneert. Er is een groep jongeren waarbij ISK-onderwijs eindonderwijs is geworden, hetgeen niet leidt tot een erkend diploma of certificaat. Jongeren die 18 zijn geworden, stromen nog te vaak door naar inburgeringstrajecten en niet naar het regulier onderwijs, terwijl zij hier wel de potentie voor hebben gezien hun schoolverleden in het land van herkomst. Ook is het huidige onderwijs te weinig gericht op terugkeer naar het land van herkomst waardoor jongeren afhaken. Het ISK-onderwijs ervaart op haar beurt te weinig betrokkenheid vanuit de jeugdbeschermers en mentoren.

Met de onderwijspartners is de dialoog opgestart om het onderwijs beter te laten aansluiten bij de behoefte en het toekomstperspectief van de jongeren hier of elders in de wereld.

In 2020 hebben de coronamaatregelen ook op het onderwijs aan de amv's een negatieve invloed gehad.

Pharos factsheet 2019 : Alleenstaande minderjarige vreemdelingen: Onderwijs

De eerste periode van hun verblijf in het nieuwe land is cruciaal voor de psychische gezondheid en integratie van de amv's op langere termijn 8. Schoolgaan is daarbij een belangrijke ontwikkelingstaak 9. Net zoals andere nieuwkomers in Nederland volgen amv's voortgezet onderwijs in de Internationale Schakelklas (ISK). Dat zijn klassen/ afdelingen/ scholen verspreid over het land waar zij vooral Nederlands leren. In die ISK periode hebben de amv's meestal vooral contact met andere nieuwkomers. Door onderwijs ervaren amv's weer een normaal leven en werken zij aan een toekomstperspectief. Het dagelijkse ritme, een gevoel van doel en richting in het leven en de contacten met leeftijdgenoten vergroten het zelfvertrouwen en welbevinden 10. Verbondenheid en veiligheid op school leidt tot minder last van post-traumatische klachten als depressie en angst. Daarbij is wel erg belangrijk dat

school en begeleidende organisaties intensief samenwerken 11. Uitdagingen binnen het onderwijs Vluchtelingenkinderen hebben vaak door oorlogsomstandigheden, verblijf in vluchtelingenkampen en doorreislanden een aantal jaren onderwijs verloren. Er zijn veel signalen van scholen dat amv's, vaker dan de nieuwkomers mét ouders, absent zijn op school. De afwezigheid van ondersteuning en motivering door ouders speelt hierbij vermoedelijk een rol. Ook de zorgen die amv's hebben over de familie en hun aanvraag tot gezinshereniging kunnen een rol spelen. Hun startpositie in het onderwijs is, evenals die van andere jonge vluchtelingen in de middelbare schoolleeftijd, niet gunstig. Soms zijn zij analfabeet. Veel vaker zijn ze 'anders gealfabetiseerd' dat wil zeggen in het niet Latijnse alfabet. Bijvoorbeeld Arabisch of Tygrinya (Eritrea). Het kost in deze gevallen extra inspanning om de Nederlandse taal te leren. Voor scholen is het een uitdaging om een passend aanbod te bieden. Eritrese vluchtelingen, waaronder veel amv's, hebben bij aankomst in totaal gemiddeld maar vier jaar onderwijs gevolgd¹². Na de ISK gaan leerlingen naar het reguliere onderwijs. Bij een aantal amv's lukt die overgang niet waardoor zij niet in het reguliere onderwijs starten^{13,14}. Onderzoek naar ex-amv's die 7-10 jaar in Noorwegen wonen toont aan dat zij daar voor wat betreft arbeidspositie en onderwijsniveau niet afwijken van andere jongeren met een migrantenachtergrond in Noorwegen⁸. Over de arbeidspositie en onderwijsniveau van amv's in Nederland is geen onderzoek bekend.

Bron: Pharos factsheet 2019

8 Eide, K. & Hjern, A. (2013). *Unaccompanied Refugee Children – Vulnerability and Agency*. Stockholm. DOI:10.1111/apa.1225

9 Tuk, B & Neef, de, M. (2015). *Welkom op School – Docentenboek Mentormethode (vo) en lessen relaties en seksualiteit voor nieuwkomers*. Utrecht: Pharos

10 Wade J, Mitchell F, Baylis G. (2005). *Unaccompanied asylum seeking children. The response of social work services*. London: BAAF Adoption & Fostering.

11 Fazel, M., Reed, R.V., Panter-Brick, C. & Stein, A. (2011). *Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: risk and protective factors*. *Lancet*; 379: 266–82. DOI:10.1016/S0140-6736(11)60051-2.

12 Sociaal Economische Raad (2016). *Infographic Arbeidsintegratie van Vluchtelingen in Nederland*. Geraadpleegd van: <https://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2016/arbeidsmarktintegratie-vluchtelingen.aspx>

13 Olde Monnikhof, M. & Tillaart, van den, H. (2003). *Alleenstaande minderjarige asielzoekers in Nederland*. Nijmegen: ITS.

14 Thomeer-Bouwens, M. & Smit, M. (2000). *Alleenstaande minderjarige asielzoekers op eigen benen*. Leiden: RUL.

Samenvatting Advies Vluchtelingen en Onderwijs

In de afgelopen jaren kwamen er door oorlogsgeweld meer vluchtelingen naar Nederland dan voorheen. Hun perspectieven op betaald werk en volwaardige participatie in de samenleving zijn slecht. In dit advies buigt de Onderwijsraad zich over de vraag: hoe kan het onderwijs vluchtelingen beter op weg helpen? Hij richt zich daarbij op kinderen en volwassenen zonder startkwalificatie. De raad pleit voor meer aandacht voor onderwijs in het asielopvangbeleid én voor goede basisvoorzieningen voor deze doelgroep. Vluchtelingen zullen naar ons land blijven komen, soms in onverwacht grote aantallen. Het onderwijs is daar onvoldoende op voorbereid. In de afgelopen jaren leidde dit ertoe dat bij een grote vluchtelingeninstroom het opstarten van onderwijsvoorzieningen te lang duurde. Hoewel een deel van de problemen lijkt te zijn opgelost, hebben vluchtelingen nog steeds onvoldoende toegang tot scholen, opleidingen en cursussen. Daarbij laat de kwaliteit van het aanbod te wensen over en kan ook de organisatie ervan efficiënter. De beperkte toegankelijkheid van het onderwijs voor vluchtelingen doet zich voor in alle fasen van de leerloopbaan. Zo nemen peuters lang niet in elke gemeente deel aan voorschoolse voorzieningen. Leerplichtige kinderen en jongeren kunnen niet snel genoeg terecht op een passende school. Onderwijsinstellingen zijn terughoudend om hen te plaatsen vanwege onder andere plaatsgebrek, gebrek aan draagvlak onder ouders van leerlingen, onvoldoende ervaring met en kennis over de doelgroep, onzekerheid over de financiering en frustratie over de vele (en

noodgedwongen) verhuizingen van de kinderen. Vluchtelingen in de middelbareschoolleeftijd stromen na een periode in een internationale schakelklas door naar een lager schoolniveau dan ze potentieel aankunnen. Hun taalbeheersingsniveau is leidend. Hetzelfde geldt voor vluchtelingenjongeren in het middelbaar beroepsonderwijs. Tot slot zijn er toegankelijkheidsproblemen bij de inburgering. Statushouders beginnen laat met hun inburgering – soms komt het er zelfs helemaal niet van. De kwaliteit van het onderwijs aan vluchtelingen is onvoldoende omdat er gebrek is aan expertise en aan goede lesmaterialen. Op scholen ontbreekt kennis van Nederlands als tweede taal (NT2), evenals kennis van internationale competenties en (het signaleren van) trauma's. De gebruikte onderwijsmaterialen (intake-instrumenten, methoden en toetsen) zijn vaak verouderd. Het onderwijs aan vluchtelingen verloopt op drie punten niet efficiënt. In de eerste plaats worden schoolloopbanen herhaaldelijk onderbroken – of zelfs stilgezet – door de vele verhuizingen tijdens de asielprocedure. Kinderen moeten steeds opnieuw beginnen, hetgeen voor henzelf én voor scholen frustrerend is. In de tweede plaats wordt er te weinig kennis gedeeld in het eerste-opvangonderwijs. In de derde plaats brengt ad-hocbeleid allerlei kosten met zich mee. Als er snel onderwijsvoorzieningen voor grote groepen vluchtelingen moeten komen, werkt men op verschillende plekken in het land aan eigen oplossingen. Er zijn wel instanties en mechanismes die stimuleren dat scholen en gemeenten in verschillende regio's van elkaar leren, maar de kaders waarmee zij moeten werken zijn onduidelijk. Er wordt, kortom, te veel geïmproviseerd. Dat maakt de kans op herhaling van de problemen bij een volgende piek in de instroom groot. Om deze knelpunten op te lossen, doet de raad drie aanbevelingen. Aanbeveling 1: vergroot de toegankelijkheid van het onderwijs in alle fasen van de schoolloopbaan. De toegankelijkheid van het onderwijs voor vluchtelingen moet beter, ook bij een snelle toename van de instroom. De raad adviseert om álle vluchtelingenpeuters toegang te geven tot kwalitatief hoogwaardige voorschoolse voorzieningen, ongeacht het opleidingsniveau van de ouders. Daarnaast roept de raad scholen, gemeenten en de inspectie op om er samen voor te zorgen dat basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs vluchtelingenleerlingen gemakkelijker opnemen. Een betere doorstroom naar hogere schoolniveaus is te stimuleren door internationale schakelklassen en de daar behaalde taalvaardigheidsniveaus te evalueren, en door ze onder te brengen in brede scholengemeenschappen (niet alleen bij vmbo's). Mboinstellingen kunnen bestaande beleidsruimte beter benutten om vluchtelingenjongeren kansen te bieden. Zo kunnen ze elders behaalde diploma's laten waarderen, dit gebeurt nu weinig. Ook kunnen ze taalschakeltrajecten aanbieden aan studenten die van plan zijn hogere mboopleidingen te volgen. De raad vindt tot slot dat gemeenten de regie van de inburgering meer naar zich toe kunnen trekken. Zij kunnen vluchtelingen beter adviseren over de lokale onderwijs- en arbeidsmarktmogelijkheden. Aanbeveling 2: investeer in deskundigheid en onderwijsmaterialen. Om de kwaliteit van het onderwijs aan vluchtelingen te verhogen, zijn investeringen nodig in de deskundigheid van leraren en teams én in betere lesmaterialen. Expertise van tweedetaalverwerving en -didactiek zijn onontbeerlijk. Niet elke leraar of pedagogisch medewerker hoeft deze kennis in dezelfde mate te bezitten, maar elk team moet er wel toegang toe hebben. Ook kennis over (het signaleren van) trauma's is voor docenten van belang, evenals het internationaal competent zijn. De overheid zou een sterkere rol kunnen spelen bij de totstandkoming van lesmethoden en toetsmaterialen als – en daar laat het zich naar aanzien – de markt ervoor te klein is voor commerciële uitgevers. De raad wijst er nog eens op dat goed onderwijs moet zijn gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. Hij pleit daarom voor gedegen onderzoek naar de effecten van de verschillende soorten eerste-opvangonderwijs. Aanbeveling 3: geef onderwijs hogere prioriteit in het asielbeleid en stimuleer samenwerking. Een hogere prioriteit voor onderwijs in het asielopvangbeleid moet er onder meer toe leiden dat vluchtelingen (zowel minderjarigen als volwassenen) zo min mogelijk verhuizen en snel kunnen starten met school of een opleiding. Dit motiveert zeer. Daarnaast pleit de raad voor netwerkvorming en kennisdeling. Hij adviseert om flexibele regionale netwerken in te richten, bestaande uit gemeenten, onderwijsinstellingen en andere betrokkenen. De gemeenten hebben hierin een regiefunctie. Een goed geïnformeerd netwerk kan snel en efficiënt worden opgeschaald. In 'ruststand' vervult eenieder zijn reguliere werkzaamheden, maar op het moment dat het nodig is, wordt het netwerk verder geactiveerd volgens een gezamenlijk opgesteld plan. Met dergelijke flexibele regionale netwerken neemt zowel het

reactievermogen als het lerend vermogen van het onderwijsbestel toe. De raad vindt het de taak van de centrale overheid om een nationale, coherente visie te formuleren op onderwijs aan vluchtelingen, onder meer gebaseerd op wetenschap en 'best practices'. Ook worden met landelijke kaders spanningen voorkomen tussen het centrale en het lokale niveau, of tussen overheden en bijvoorbeeld onderwijsbesturen en samenwerkingsverbanden passend onderwijs. De centrale overheid zorgt verder voor adequate en voorspelbare financiering, voor de aanwezigheid van scholingsmogelijkheden en voor de betrokkenheid van landelijke partners als het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers), de LOWAN (Landelijke Onderwijs Werkgroep voor Asielzoekers en Nieuwkomers) en de Inspectie van het Onderwijs.

Bijlage 3 Literatuurlijst

- ABDTOPConsult, Evaluatie nieuw opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen, (2018)
- Ateno, Eindrapport Incidenten en misdrijven op en rond COA-locaties; een duiding van COA- en politiecijfers over de periode 2018-2019, (2022)
- Werkgroep de Kolonie Onderzoeksrapport "Draagvlak POL-AMV de Kolonie", (augustus 2022)
- Cahier, Incidenten en misdrijven door COA-bewoners 2017-2021, (2022)
- Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Sociale veiligheid van bewoners (2020)
- Eide, K. & Hjern, A.. Unaccompanied Refugee Children – Vulnerability and Agency. Stockholm. DOI:10.1111/apa.1225 (2013)
- Exalt, J., Bekkema, N., de Ruyter, D., Rietveld-van Wingerden, M., de Schipper, C., Oosterman, M., Schuengel, C., Sector – en themastudies Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg VU Amsterdam (2019)
- Fazel, M., Reed, R.V., Panter-Brick, C. & Stein, A. Mental health of displaced and refugee children resettled in high-income countries: risk and protective factors. Lancet; 379: 266–82. DOI:10.1016/S0140-6736(11)60051-2 (2011)
- Inspectie Justitie & Veiligheid, Ministerie van Justitie en Veiligheid, Vervolgonderzoek naar de aanpak van overlastgevende asielzoekers (2021)
- Nidos, Jaarverslag Nidos (2020)
- Olde Monnikhof, M. & Tillaart, van den, H.. Alleenstaande minderjarige asielzoekers in Nederland. Nijmegen: ITS. (2003)
- Sociaal Economische Raad. Infographic Arbeidsintegratie van Vluchtelingen in Nederland. Geraadpleegd van: <https://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2016/arbeidsmarktintegratie-vluchtelingen.aspx> (2016)
- Thomeer-Bouwens, M. & Smit, M.. Alleenstaande minderjarige asielzoekers op eigen benen. Leiden: RUL. (2000)
- Tuk, B & Neef, de, M.. Welkom op School – Docentenboek Mentormethode (vo) en lessen relaties en seksualiteit voor nieuwkomers. Utrecht: Pharos (2015)
- Ufkes, E.G., Zebel, S., den Besten, A., Agressie-Incidenten In de Asielopvang, Universiteit Twente, Vakgroep Psychologie van Conflict, Risico & Veiligheid (2017)
- Wade J, Mitchell F, Baylis G.. Unaccompanied asylum seeking children. The response of social work services. London: BAAF Adoption & Fostering. (2005)

Overige informatie

- Brief van de Staatssecretaris van justitie en veiligheid (2022)
- Factsheet gezondheidszorg voor asielzoekers in Nederland (januari 2019)
- Toetsingskader Verantwoorde opvang en begeleiding van AMV's (2017)
- Vragen gesteld door de kamer met daarop door de regering gegeven antwoorden. (2022)
- <https://berkelland.incijfers.nl>
- www.zonmw.nl, ZonMW projectnummer 636602008

Bijlage 4 Aanvullende overzichten Literatuuronderzoek Brede Werkgroep AMV-opvang -
Thema Veiligheid

Deze informatie is in een apart document bijgevoegd.